

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН
СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН ТАНИЛЦУУЛГА -2018



pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A. Sarras - USA

Гарчиг

ОРШИЛ

ТОВЧ ТАЙЛБАР, ТОДОРХОЙЛОЛТ

НЭГ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ

I.1 Мал аж ахуйн салбарын эдийн засагт эзлэх байр суурь

I.2 Мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлт

I.3 Газар тариалангийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт

ХОЁР. 2018 ОНЫ МАЛ ТООЛЛОГЫН ҮР ДҮН

II.1. Малтай өрх болон малчин өрх, малчдын тоо, тэдний ахуйн зарим үзүүлэлт

II.1.1 Малтай өрх, малчин өрхийн тоо

II.1.2 Малчдын тоо, насны бүлэг

II.1.3 Малчдын ахуйн зарим үзүүлэлт

II.2. Малын тоо, түүний бүтэц, бүрэлдэхүүн

II.2.1 Малын тоо

II.2.2 Сүргийн бүтэц

II.2.3 Иргэдийн хувийн малын тоо

II.2.4 Хээлтэгч мал

II.2.5 Төл бойжилт

II.2.6 Том малын зүй бусын хорогдол

II.2.7 Малын хээл хаялт, сувайралт

II.2.8 Хээлтэгч, хээлтүүлэгчийн тохироо

II.2.9 Малын хэрэглээний зарлага

II.3. Тэжээвэр амьтад

II.4. Малжуулалтын талаарх мэдээлэл

II.5. Худаг, усан сангийн тоо, усжуулалтын талаархи мэдээлэл

ДҮГНЭЛТ

ХАВСРАЛТУУД

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

Хүснэгтийн жагсаалт

- Хүснэгт 1. Мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлт, биет хэмжээгээр
- Хүснэгт 2. Газар тариалангийн үйлдвэрлэл
- Хүснэгт 3. Малтай өрх, малчин өрхийн тоо, сумаар
- Хүснэгт 4. Малтай өрх, малчин өрх, малчдын тоо
- Хүснэгт 5. Малчдын ахуй соёлын үзүүлэлт
- Хүснэгт 6. Малын тоо /мян, тол/
- Хүснэгт 7. Малын тоо, сумаар мянган толгойгоор
- Хүснэгт 8. Сүргийн насны ангилалын бүтэц, хувиар
- Хүснэгт 9. Сумдын мал сүргийн бүтэц, хонин толгойд шилжүүлсэн хувиар
- Хүснэгт 10. Малтай өрхийн ам бүлийн тоо, тэдгээрийн малын тоо, 2000-2018 он, мянган толгойгоор
- Хүснэгт 11. Иргэдийн хувийн малын бүлэглэлт, 2017, 2018 Он
- Хүснэгт 12. Хээлтэгч малын тоо
- Хүснэгт 13. Төл бойжилт, мянган толгойгоор
- Хүснэгт 14. 100 эхээс бойжуулсан төл, тоогоор
- Хүснэгт 15. Том малын зүй бусын хорогдол, тоогоор
- Хүснэгт 16. Оны эхний малд зүй бусын хорогдлын эзлэх хувь
- Хүснэгт 17. Хээл хаясан болон сувайрсан эх малын тоо
- Хүснэгт 18. Нийт хээлтэгчид хээл хаяж, сувайрсан эх малын эзлэх хувь
- Хүснэгт 19. Хээлтүүлэгч малын тоо
- Хүснэгт 20. Нэг хээлтүүлэгчид ногдох хээлтэгч малын тоо
- Хүснэгт 21. Малын нийт хэрэглээний зарлага, мянган толгойгоор
- Хүснэгт 22. Оны эхний малд эзлэх хувь
- Хүснэгт 23. Хэрэглээний малын тоо, мянган толгойгоор
- Хүснэгт 24. Тэжээвэр амьтдын тоо
- Хүснэгт 25. Малжуулалтанд хамрагдсан өрхийн тоо, ам бүл
- Хүснэгт 26. Шинээр гаргасан худгийн тайлан
- Хүснэгт 27. Засварласан худгийн тайлан

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. ДНБ-д хөдөө аж ахуйн салбарын нэмэгдэл өртгийн эзлэх хувь

Зураг 2. Малчдын насны бүтэц

Зураг 2. Малчдын нийгэм, ахуйн нөхцлийг харуулах зарим үзүүлэлт

Зураг 3. 200 хүртлэх малтай өрхийн тоо.

Зураг 4. 1000-аас дээш малтай өрхийн тоо.

Зураг 5. Нэг саяас дээш мал тоолуулсан он, малын тоо, мянган толгойгоор

Зураг 6. Малын тоо, мянган толгойгоор

Зураг 7. Аймгийн нийт малд сумдын малын эзлэх хувь

Зураг 8. Малын тоо, сумаар.

Зураг 9. Мал сүргийн бүтэц хувиар, таван төрлөөр

Зураг 10. 200 хүртэлх малтай өрхийн тоо, сумаар

Зураг 11. 1000-аас дээш малтай өрхийн тоо, сумаар

Зураг 12. Бойжуулсан төл, мянган толгойгоор

Зураг 13. Том малын зүй бусын хорогдол, тоогоор

Зураг 14. Малын хээл хаялт, сувайралт

ОРШИЛ

Дэлхийн олон улс орнуудын нэгэн адил манай улсын эдийн засгийн хөгжилд хөдөө аж ахуйн салбар нь ихээхэн чухал байр эзэлдэг салбарын нэг юм.

Хөдөө аж ахуйн салбарын үйл ажиллагаа нь бусад хүчин зүйлээс илүүтэйгээр байгаль цаг агаараас хамааралтай байх бөгөөд үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн нь үндсэндээ хүн амын хүнсний хэрэглээ, боловсруулах үйлдвэрлэлийн болон үйлчилгээний салбарын түүхий эдийн хэрэглээг хангахад чиглэгдэж байдаг.

Энэ удаагийн танилцуулгад мал аж ахуй, газар тариалангийн салбарын 2018 оны төлөв байдлыг нэгтгэн тусгалаа. Манай улсын үндсэн хуулинд мал сүргийг үндэсний баялаг мөн гэж томъёолж, мал тооллогыг улсын хэмжээнд жил бүр зохион байгуулж, үр дүнг нь макро түвшинд хийгддэг тооцоо, судалгаанд ашиглаж, салбарын талаар удирдлагын шийдвэр гаргах мэдээллийн гол эх үүсвэр болгон ашиглаж байна.

"Статистикийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын 2003 оны 224 дүгээр тогтоолын дагуу мал, тэжээвэр амьтад, тэжээлийн тооллогыг 2018 оны 12 сарын 7-ноос 17-ны өдрүүдэд улсын хэмжээнд зохион байгуулав.

Монгол Улсын Засгийн газраас малчдын тэтгэвэрт гарах насыг 5 жилээр багасгах талаар төрийн бодлого хэрэгжиж байгаатай холбоотойгоор хөдөө аж ахуй, нийгмийн салбарын төлөвлөлтөд нарийвчилсан тоо мэдээллийн хэрэгцээ бий болсон юм. Иймд ҮСХ-ны даргын 2017 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн А/185 тоот тушаалаар баталсан тооллогын маягтад малчдын талаархи дэлгэрэнгүй мэдээлэл, эрчимжсэн мал ахуйтай холбоотой мэдээллийг шинээр нэмж тусгажээ. Өөрөөр хэлбэл мал аж ахуй эрхэлж буй малчин хүн бүрийн мэдээлэл статистикийн мэдээллийн санд орох болсноороо өмнөх жилүүдийн тооллогоос онцлог байлаа.

Энэхүү танилцуулгад мал тооллогын дүнг нэгтгэн дүгнэснээс гадна мал аж ахуйн салбарын бүтээгдэхүүн, голлох нэр төрлийн түүхий эд үйлдвэрлэлийн талаар тусгасан.

Манай аймгийн хөдөө аж ахуйн салбарын өнөөгийн байдалд дүгнэлт хийж, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг боловсруулах, төлөвлөхөд энэхүү танилцуулга, судалгааны материал суурь мэдээлэл нь болно гэдэгт итгэж байна.

МАЛ ТООЛЛОГЫН ТОВЧ ТҮҮХ

Мал аж ахуй нь Монгол орны хувьд амьжиргааны гол эх үүсвэр болсон анхдагч үйлдвэрлэлийн салбар байсны хувьд бүртгэл, статистикийн ажил ч энэ салбараас эхлэн хөгжсөн түүхтэй.

XIII зууны үед Монгол улсад хүн, малын тооллого явуулж байсан баримт түүхийн сурвалжид тэмдэглэгдэн үлдсэн байдаг. Манжийн хараат байх үед Монголд мал тооллого явуулж байсан боловч нэгдсэн тооллого хийж чаддаггүй, орон нутгийн чанартай байв. Аймаг, хошуудад янз бүрийн хугацаанд, өөр өөрсдийн шаардлага үзэмжээр мал тооллого явуулж байсан байна.

Гадаад Монголын Засгийн газар 1918 онд хүн ам, малын тооллого явуулсан байна. Уг тооллого нь халхын 4 аймаг, лам, ноёд, шавь албат ардууд, сүм хийдийн малыг хамруулсан боловч Ховдын хязгаар, Дархадын хязгаар, Хөвсгөл нуур орчмын Богд гэгээний эзэмшил нутгийн мал ороогүй ажээ.

Ардын засгийн газар 1924 онд Дотоод яамны бүтцэд Тоо бүртгэлийн хэлтсийг шинээр байгуулж, мал тооллогыг үнэн зөв явуулах талаар онцгой анхаарч, тооллого явуулах, данс бүртгэлийг нэгтгэх, тушаах цаг хугацааг тогтоож, хуучин төлөөний түшмэл дээр боловсрол чадвартай тусгай түшмэлийг нэмэн томилж, ард олонд тайлбарлан таниулах ажлыг зохиосны үр дүнд анх удаа улсын хэмжээгээр хугацаа, аргачлалын хувьд нэгдсэн программтай мал тооллого явагдсан байдаг.

Мал тооллогод урьд өмнө нь бүртгэгдэхгүй байсан цаа буга, илжиг, луус, өвс хадлан, тариалангийн талаар зарим нэмэлт үзүүлэлтийг 1924 оноос эхлэн оруулсан байна. Мал тооллогыг зун, намрын улиралд буюу ихэвчлэн 8, 9 дүгээр сард явуулж байсан бол 1961 оноос мал, тэжээвэр амьтдыг жилийн эцэст 12 дугаар сард тоолдог болсон. Энэ хугацаа нь мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн жилтэй тохирдог, малын орлого, зарлагын үзүүлэлт бүрэн гарч дууссан, малчид өвөлжөөндөө бууж, хүн, малын хөдөлгөөн харьцангуй бага байдаг зэрэг давуу талтай юм.

Малын хашаа байрын тооллогыг 1966 оноос, худаг, малын тэжээлийн тооллогыг 1972 оноос нэмж мал тооллоготой хамтруулан явуулдаг болов. Ардын хувийн аж ахуйтны малыг 1959-1960 онд нийгэмчилж, хоршоололд хамруулж дууссан бол 1992 онд малыг хувьчлах ажил хийгдэж дууссан билээ.

ТОВЧ ТАЙЛБАР, ТОДОРХОЙЛОЛТ

Малчин өрх. Жилийн 4 улирлын туршид малаа маллаж, малын ашиг шим тэдний амьжиргааны эх үүсвэр нь болж байгаа өрх

Малтай өрх. Малчин өрхөөс гадна малыг ахуй амьдралдаа туслах чанарын үүрэгтэй өсгөн үржүүлдэг өрх

Малчид. Жилийн 4 улирлын туршид мал аж ахуйг эрхэлж, малын ашиг шим нь тэдний амьжиргааны эх үүсвэр болж байгаа 16 ба түүнээс дээш насны хүмүүсийг хэлнэ

Бодод шилжүүлэх коэффициент:

1 адуу, үхэр -1 бод	6 хонь	- 1 бод
1 тэмээ - 1.5 бод	8 ямаа	- 1 бод

Бог малд буюу хонин толгойд шилжүүлэх коэффициент:

1 тэмээ- 5 хонь	1 хонь - 1 хонь
1 адуу - 7 хонь	1 ямаа - 0.9 хонь
1 үхэр- 6 хонь	

Нас гүйцсэн мал.Малын төрөл бүр дээр сүүлчийн 2 насны малыг хамруулна.

Тэмээ - 4 настай , 5 ба түүнээс дээш настай

Адуу - 3 настай, 4 ба түүнээс дээш настай

Үхэр - 2 настай, 3 ба түүнээс дээш настай

Бог мал - тухайн жилийн төл малаас бусад насны мал

Өсвөр насны мал

Тэмээ-Өнгөрсөн жилийн төл, 2, 3 настай

Адуу- Өнгөрсөн жилийн төл, 2 настай

Үхэр- Өнгөрсөн жилийн төл

Төл мал, Тухайн жилийн төлийг хэлнэ.

Бэлэн хээлтэгч.Малын төрөл бүр дээр сүүлийн 2 насны эм малыг хамруулна.

Малын тоо, толгойн өсөлт. Оны эцсийн малаас оны эхний малыг хасч гаргана. Харьцуулсан үзүүлэлтийг оны эцсийн малын тоог эхний малын тоонд харьцуулан 100-гаар үржүүлэн тооцно. Малын өсөлтийн **орлого тал** нь төл бойжилт, **зарлага тал нь** хэрэглээний зарлага, том малын зүй бус хорогдол болно.

Төллөлтийн хувь.Төллөсөн хээлтэгчийн тоог оны эхний хээлтэгчийн тоонд харьцуулан, 100 - гаар үржүүлнэ.

Бойжилтийн хувь.Бойжсон төлийн тоог нийт гарсан төлийн тоонд харьцуулан 100-гаар үржүүлнэ.

100 эхээс бойжуулсан төл.Бойжуулсан төлийн тоог оны эхний хээлтэгч малын тоонд харьцуулан 100-гаар үржүүлж тооцно.

Хээлтэгч, хээлтүүлэгчийн тохироо.Хээлтэгч малын тоог хээлтүүлэгч малын тоонд харьцуулан гаргана. 1 хээлтүүлэгчид ногдох хээлтэгчийн тооны норм нь:

Буур – 20-25 Бух – 35-45

Азарга- 12-15 Хуц, Ухна - 25-30

Малын зүй бүс хорогдолөвчний (халдвартай, халдваргүй) хорогдол, гэнэтийн аюулын (цас зуд, үер ус, гал түймэр, аянга цахилгаан зэрэг) хорогдол, бусад шалтгааны (малын хариулга, арчилгаа маллагаатай холбогдон гарсан) хорогдлыг оруулна.

Том малын зүй бүс хорогдлын оны эхний малд эзлэх хувь. Зүй бусаар хорогдсон малын тоог оны эхний малын тоонд харьцуулан 100-гаар үржүүлж тооцно.

Малын хэрэглээний зарлага. Оны эхний малын тоон дээр бойжуулсан төлийг нэмж, том малын зүй бусын хорогдол, оны эцсийн малын тоог хасч гаргана.

Тэжээлийн нэгжид шилжүүлэх коэффициент.Бэлтгэсэн тэжээл нь илчлэг, чанарын байдлаараа харилцан адилгүй байдаг учраас нэг тэжээлийн нэгжид шилжүүлж тэжээлийн хангамжийг гаргана. Үүний тулд:

Хадлан өвс - 0.45

Таримал тэжээл - 0.35

Даршны ургамал - 0.25

Гар тэжээл, хужир шүү - 1.0

Төмс ногооны хаягдал - 0.22

Үр тарианы хаягдал - 0.9

Лай - 0.4

Сүрэл - 0.25 гэсэн итгэлцүүрүүдийг ашиглан тэжээлийн нэгжид шилжүүлнэ.

Малын тэжээлийн ангилал.Малын тэжээлийг ургамлын гаралтай, амьтны гаралтай, эрдэс тэжээлийн гаралтай гэж ангилна.

• Ургамлын гаралтай тэжээлд өвс, сүрэл, үр тариа, буурцгийн төрлийн ургамал багтах бөгөөд бүдүүн, хүчит, шүүст тэжээл гэж ангилна.

1. Бүдүүн тэжээл- өвс, сүрэл, нэг наст ба олон наст өвс орно.

2. Хүчит тэжээл- үр тариа, үр тарианы хаягдал, вандуй, буурцаг орно.

3. Шүүст тэжээл- Бүх төрлийн дарш, төмс ногооны хаягдал орно.

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

- Амьтны гаралтай тэжээлд яс, цусны гурил зэрэг орно.
- Эрдэс тэжээлд давс, хужир шүү орно.

Тариалангийн талбай гэж хөдөө аж ахуйн таримал ургамлыг тариалсан талбайг хэлнэ. Тариалангийн талбайг тариалсан талбай, хураасан талбай, өнжөөсөн талбай, уринш боловсруулсан талбай гэж ангилна.

Тариалсан талбай гэж тухайн жилд үр суулгасан газрын нийт талбайн хэмжээ юм.

Хураасан талбай гэж тухайн жилд ургацыг хурааж авсан газрын нийт талбайн хэмжээ юм.

Га-гийн ургац гэж талбайн нэг нэгжээс /1 га-гаас/ авах газар тариалангийн бүтээгдэхүүний /ургацын/ хэмжээ бөгөөд га-гийн ургацыг тодорхойлохдоо нэг төрлийн ургамлын тариалсан талбайгаас хураан авсан бүх ургацыг тэр талбайн нийт хэмжээнд харьцуулж тодорхойлно. /
1тн=10 цн=1000кг /

Нийт ургац нь тухайн жилд газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхэлж үйлдвэрлэсэн нийт бүтээгдэхүүний хэмжээ, өөрөөр хэлбэл, тариалсан бүх талбайгаас хураан авсан үр тариа, төмс, хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ, малын тэжээл, техник, тосны ургамал зэрэг ургамал тус бүрийн төрлөөр нэмж гаргасан нийт ургацын хэмжээ болно.

Эдийн засгийн бүсэд:

Баруун бүс - Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Ховд, Увс, Завхан

Хангайн бүс - Баянхонгор, Булган, Архангай, Өвөрхангай, Орхон, Хөвсгөл аймаг

Төвийн бүс - Говьсүмбэр, Дорноговь, Дундговь, Өмнөговь, Сэлэнгэ, Төв, Дархан-Уул аймаг

Зүүн бүс - Хэнтий, Дорнод, Сүхбаатар аймаг

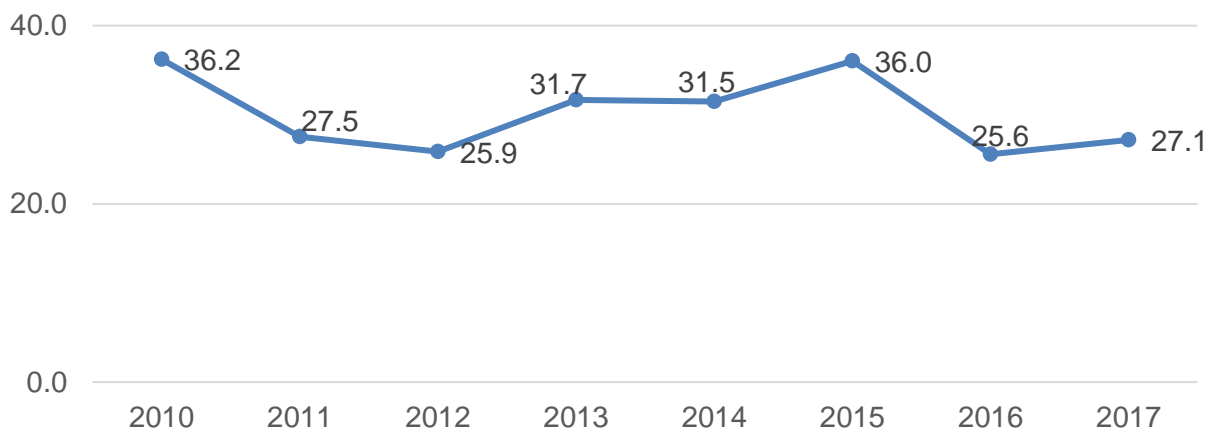
Улаанбаатар бүс - Улаанбаатар хот

НЭГ. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ

I.1 Мал аж ахуйн салбарын эдийн засагт эзлэх байр суурь

Хөдөө аж ахуйн салбарын 2017 оны нэмэгдэл өртөг аймгийн ДНБ-ий 27.1 хувийг эзэлж, өмнөх оноос 1.5 пунктээр нэмэгдсэн байна.

ЗУРАГ 1. ДНБ-Д ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН НЭМЭГДЭЛ ӨРТГИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ



I.2 Мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлт

2018 онд хөдөө аж ахуйн салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл буюу малчдын зах зээлд борлуулсан, дотооддоо хэрэглэсэн махны хэрэглээ өмнөх оноос 24.6 хувиар, ноос, ноолуур 13.5 хувиар, арьс, шир 23.0 хувиар, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлт 5.2 хувиар нэмэгдсэн байна. Мал аж ахуйн голлох үйлдвэрлэл болох бойжуулсан төлийн тоо 2018 онд 659.7 мянга болж өмнөх оноос 0.7 хувиар өссөн байна.

ХҮСНЭГТ 1. МАЛ АЖ АХУЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, биет хэмжээгээр

Бүтээгдэхүүн	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Мах, амьдын жингээр	25191.9	26689.3	22771.5	28367.8	124.6
Сүү	21130	18917.5	22968.7	24156.4	105.2
Ноос, ноолуур	1453.0	1552.5	1542.1	1750.2	113.5
Арьс, шир	396.1	399.7	357.0	439.1	123.0

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

I.3. Газар тариалангийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт

Тайлант онд 5724.5 тн өвс хадлан, 492.1 тн гар тэжээл, 548.1 тн хужир шүү болон бусад тэжээл бэлтгэсэн мэдээг өмнөх онтой харьцуулахад бэлтгэсэн өвс 5.1 хувиар их, гар тэжээл 8.4 хувиар, хужир шүү 41.9 хувиар бага хураан авсан байна.

ХҮСНЭГТ 2. ГАЗАР ТАРИАЛАНГИЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Өвс, хадлан, тн	4161.2	6565	5448.9	5724.5	105.1
Гар тэжээл, тн	129.4	129.5	537.4	492.1	91.6
Хужир, шүү, тн	209.2	204.8	943.5	548.1	58.1
Тариалсан талбай, га	77.8	80.5	98.4	78.5	79.8
Хураан авсан ургац, тн	539.9	466.9	446.7	328.4	73.5

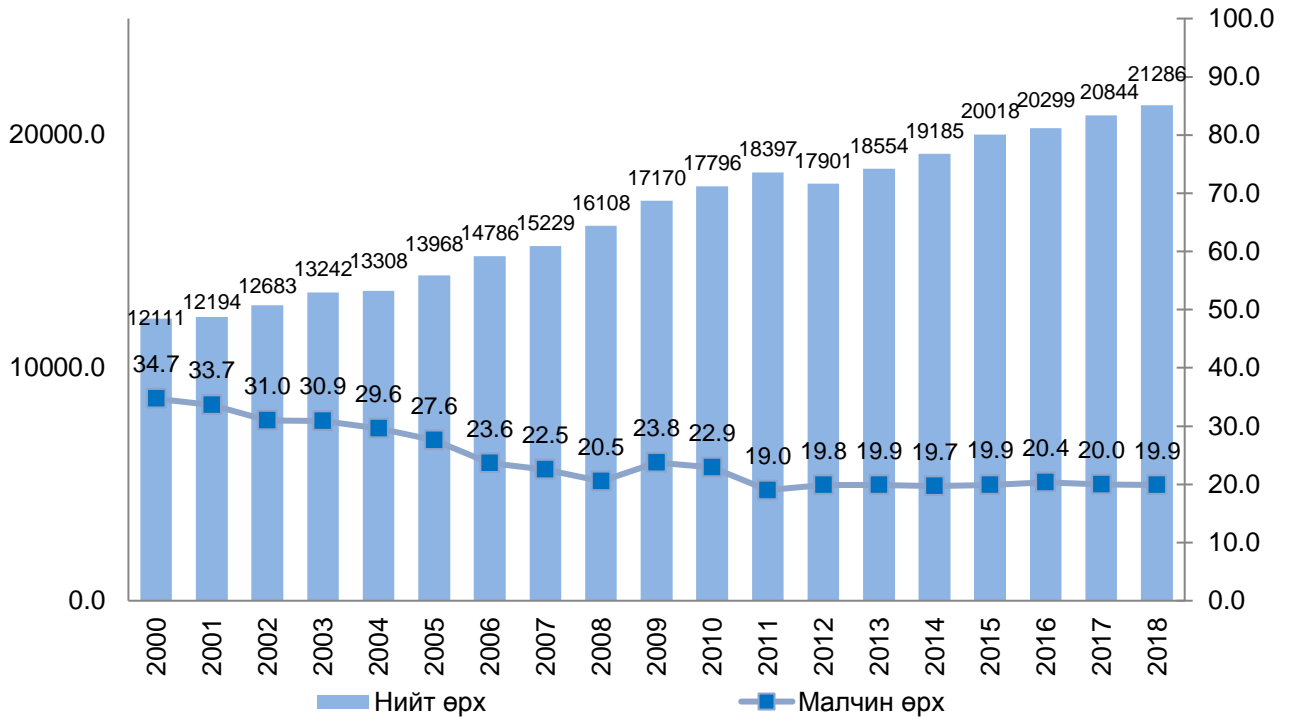
ХОЁР. МАЛ ТООЛЛОГЫН ДҮН

II.1 Малтай өрх болон малчин өрх, малдчын тоо, тэдний ахуйн зарим үзүүлэлт

II.1.1 Малтай өрх, малчин өрхийн тоо

Аймгийн хэмжээний нийт өрхөд малчин өрхийн эзлэх хувийг авч үзвэл, 2000 онд 34.7 хувийг, 2005 онд 27.6 хувийг эзэлж байсан бол 2018 онд 19.9 хувийг эзэлж байна. 2000-2011 онд аймгийн нийт өрхөд малчин өрхийн эзлэх хувь жил бүр буурч, 19.0 хувьд хүрсэн бол 2012-2018 онуудад харьцангуй нэмэгдэж, дунджаар 19.8 хувийг эзэлж байна.

ЗУРАГ 2. АЙМГИЙН НИЙТ ӨРХӨД МАЛЧИН ӨРХИЙН ЭЗЛЭХ ХУВЬ



ХҮСНЭГТ 3. МАЛТАЙ ӨРХ, МАЛЧИН ӨРХИЙН ТОО, сумаар

Сумын нэр	2016		2017		2018	
	Малтай өрхийн тоо	Малчин өрхийн тоо	Малтай өрхийн тоо	Малчин өрхийн тоо	Малтай өрхийн тоо	Малчин өрхийн тоо
ДҮН	5 141	4 137	5 201	4 169	5 288	4 234
Айраг	418	334	426	317	433	331
Алтанширээ	326	290	330	279	335	294
Даланжаргалан	514	384	509	372	506	370
Дэлгэрэх	450	393	444	382	442	374
Иххэт	330	260	359	278	363	277
Мандах	349	301	356	315	365	321
Өргөн	312	244	294	240	321	256
Сайхандулаан	327	285	328	290	341	301
Улаанбадрах	355	304	359	303	358	300
Хатанбулаг	606	473	597	474	600	475
Хөвсгөл	324	274	336	286	348	301
Эрдэнэ	333	285	339	290	343	302
Сайншанд	393	246	427	276	430	267
Замын-Үүд	104	64	97	67	103	65

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

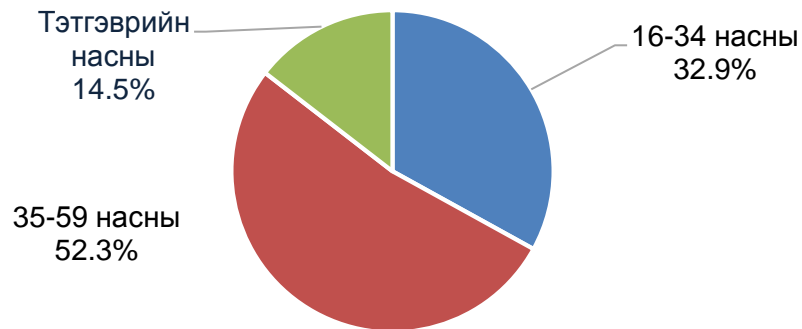
II.1.2 Малчдын тоо, насны бүлэг

2018 оны жилийн эцэст тус аймагт малтай 5288 өрх тоологдсны 4234 өрх буюу 80.1 хувь нь малчин өрх, 1054 өрх буюу 19.9 хувь нь малыг амьдрал ахуйдаа туслах чанартайгаар өсгөн үржүүлж буй мал бүхий өрх байна. Өмнөх онтой харьцуулахад малтай өрх 87-р буюу 1.7 хувиар, малчин өрх 65-р буюу 1.5 хувиар нэмэгджээ. Малчин өрхийн ам бүлийн тоо нь 13.9 мянга болж нэг өрхийн ам бүлийн тоо дунджаар 3 байна.

ХҮСНЭГТ 4. МАЛТАЙ ӨРХ, МАЛЧИН ӨРХ, МАЛЧДЫН ТОО

	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Малтай өрх	5020	5141	5201	5288	101.7
Малчин өрх	3988	4137	4169	4234	101.6
Малчдын тоо	7221	7477	7232	7033	97.2
үүнээс: 16-34 насны	2680	2649	2516	2314	92.0
35-59 насны	3742	3955	3673	3675	100.1
Тэтгэврийн насны	799	873	1007	1020	101.3
Нийт малчдаас эмэгтэй	3158	3257	3043	2953	97.0
Нэг малчин өрхөд ногдох малын тоо	414	390	443	468	105.6

ЗУРАГ 2. МАЛЧДЫН НАСНЫ БҮТЭЦ



Мал аж ахуйн салбарт ажиллаж буй малчдын тоо 2010 оноос жилд дунджаар 0.99% хувиар өссөн байна. 2018 онд малчдын тоо 7033 болсон нь өмнөх оноос 2.8 хувиар буюу 199 хүнээр буурсан байна. Нийт малчдын 2953 буюу 41.9 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлж байна. Насны бүлгээр авч үзвэл 32.9 хувь нь 16-34 насны, 52.3 хувь нь 35-59 насны, 14.5 хувь тэтгэвэрийн насны хүмүүс байна.

Малчин нэг өрхөд 468, малтай нэг өрхөд 400 толгой мал ногдож байгаа нь улсын дунджаас малчин өрхийнх 77, малтай өрхийнх 112 толгой малаар олон байна.

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

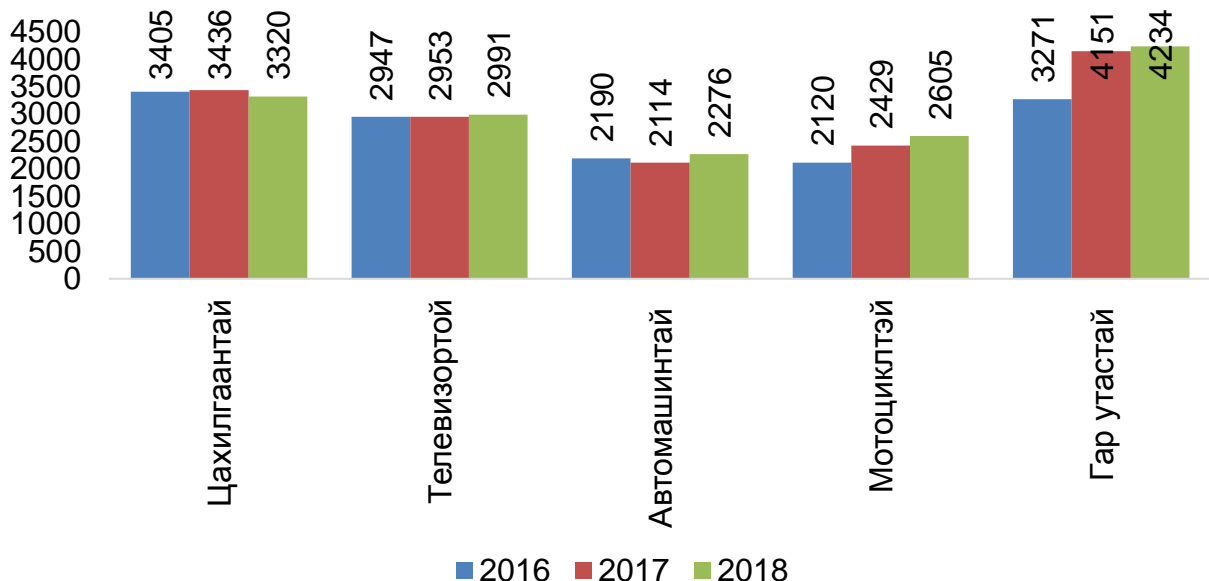
II.1.3 Малчдын ахуйн зарим үзүүлэлт

2018 оны мал тооллогоор аймгийн нийт малчин өрхийн 78.4 хувь нь цахилгаан эх үүсвэртэй, 70.7 хувь нь телевизортой, 53.8 хувь нь автомашинтай, 61.5 хувь нь мотоциклтэй, 100.0 хувь гар утас хэрэглэдэг гэсэн үр дүн гарчээ. Нийт өрхийн дүнд эзлэх хувийг өмнөх онтой харьцуулахад цахилгаан эх үүсвэртэй өрхийн тоо 4.0 пункт, телевизортой өрхийн тоо 0.1 пунктээр тус тус буурч, мотоциклтой өрхийн тоо 3.2 пункт, автомашинтай өрхийн тоо 3.1 пункт, гар утас хэрэглэдэг өрхийн тоо 0.4 пунктээр тус тус өссөн.

ХҮСНЭГТ 5. МАЛЧДЫН АХУЙ СОЁЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ

	Өрхийн тоо			2018 2017	Малчин өрхийн дүнд эзлэх хувь			Өсөлт бууралт (пунктээр)
	2016	2017	2018		2016	2017	2018	
Нийт малчин өрх	4137	4169	4234	100.8	-	-	-	-
Цахилгаантай	3405	3436	3320	100.9	82.3	82.4	78.4	-4.0
Телевизортой	2947	2953	2991	100.2	71.2	70.8	70.7	-0.1
Автомашинтай	2190	2114	2276	96.5	52.9	50.7	53.8	3.1
Мотоциклтэй	2120	2429	2605	114.6	51.2	58.3	61.5	3.2
Гар утастай	3271	4151	4234	156.9	79.1	99.6	100.0	0.4

ЗУРАГ.3 МАЛЧДЫН НИЙГЭМ, АХУЙН НӨХЦЛИЙГ ХАРУУЛАХ ЗАРИМ ҮЗҮҮЛЭЛТ



II.2. Малын тоо, түүний бүтэц, бүрэлдэхүүн

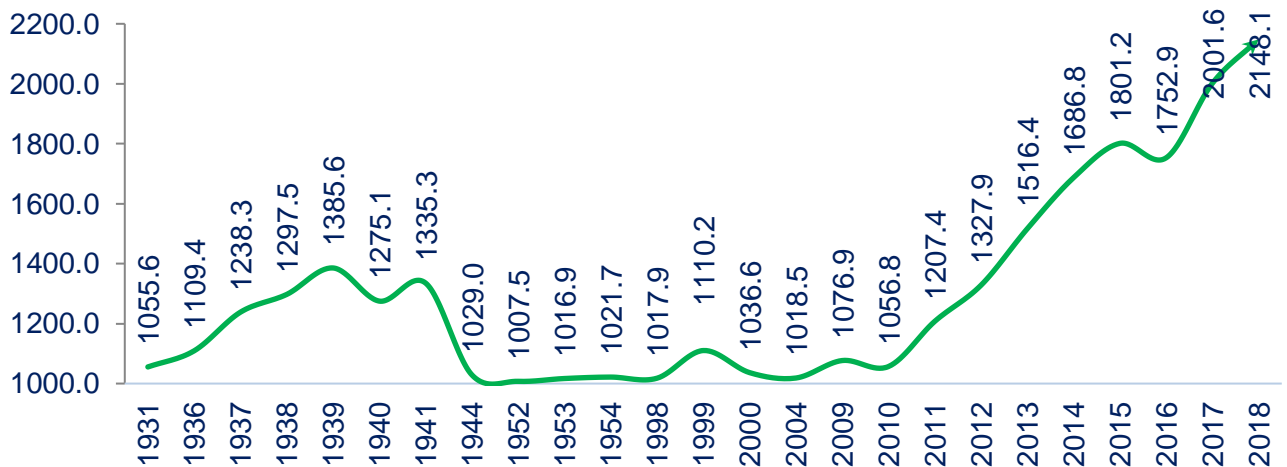
II.2.1 Малын тоо

Нийт мал сүргийн тоо 2010-2018 онд жилд дунджаар 4.02 хувиар өссөөр, 2018 оны жилийн эцэст малын тоо 2148.1 мянган толгойд хүрсэн байна. Нийт малын тоо өмнөх оноос 7.3 хувь буюу 146.5 мянган толгойгоор өссөн. Мал сүргийн тоо таван төрөл дотор адуу 5.0 хувь, тэмээ 5.2 хувь, ямаа 7.3 хувь, хонь 7.5 хувь, үхэр 11.0 хувиар тус тус өссөн байна.

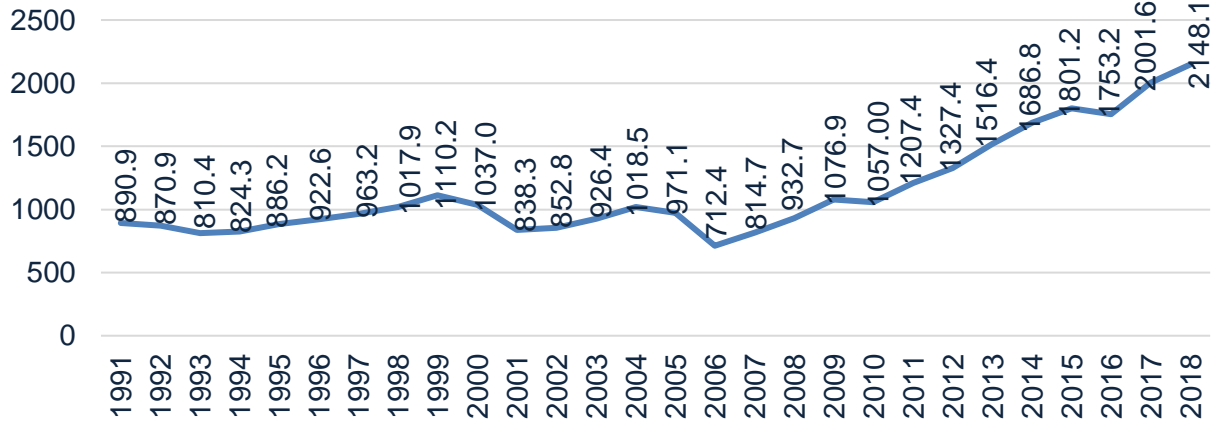
ХҮСНЭГТ 6. МАЛЫН ТОО /мян.тол /

	2015	2016	2017	2018	2018/2017	
					Хувь	зөрүү
Бодоор	482.4	461.5	522.2	558.9	107.0	36.7
Толгойн тоо	1801.2	1752.9	2001.6	2148.1	107.3	146.5
Тэмээ	36.1	37.7	40.7	42.8	105.2	2.1
Адуу	131.6	118.7	133.2	139.9	105.0	6.7
Үхэр	69.9	63	72.6	80.6	111.0	8.0
Хонь	751.4	758.4	861.5	926.2	107.5	64.7
Ямаа	812.2	775.2	893.6	958.6	107.3	65.0

ЗУРАГ 5. НЭГ САЯАС ДЭЭШ МАЛ ТООЛУУЛСАН ОН, малын тоо, мянган толгойгоор

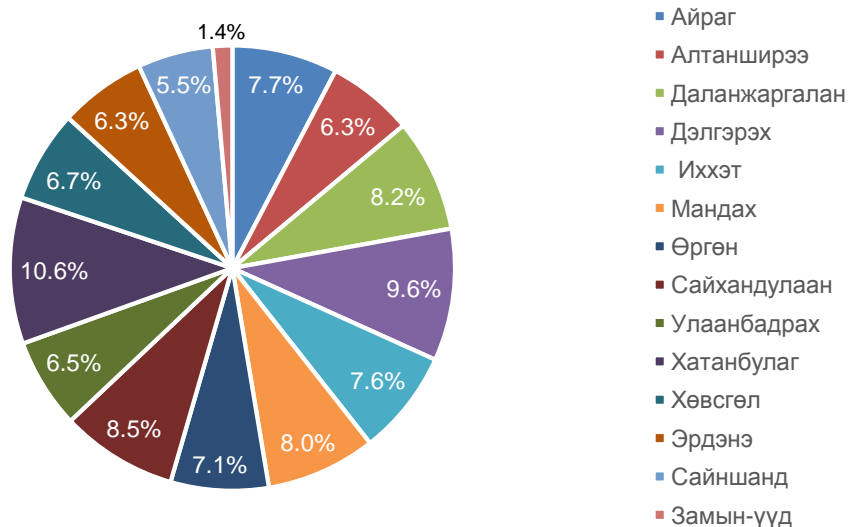


ЗУРАГ 6. МАЛЫН ТОО, мянган толгойгоор /1991-2018 он /



Аймгийн малын тооны олон жилийн динамикийг харахад түүний өөрчлөлтөд нийгмийн өөрчлөлтөөс гадна цаг агаарын хүчин зүйл ихээхэн нөлөөлж байсан байна. 1990-ээд оны эхээр мал хувьчилсаны дараа малын тооны тодорхой өсөлт гарсан боловч 2001, 2002, 2006, 2010, 2016 оны өвөл-хаврын зуд малын тоог ихээхэн бууруулсан байна. Энэ хандлага тэмээнээс бусад 4 төрлийн малд ажиглагдсан бөгөөд зудны дараа түргэн өсөлттэй хонь, ямаа хурдан өссөн байна. Харин тэмээн сүргийн хувьд 1990 оноос хойш буурч, 1995-2008 он хүртэл тогтвортой байсан бол 2009 оноос бага зэрэг өсөх хандлага ажиглагдаж байна. Сүүлийн жилүүдэд ноолуурын үнийн өсөлтөөс шалтгаалан ямаагаа түлхүү өсгөх хандлага байна.

ЗУРАГ 7. АЙМГИЙН НИЙТ МАЛД СУМДЫН МАЛЫН ЭЗЛЭХ ХУВЬ /2018 он/

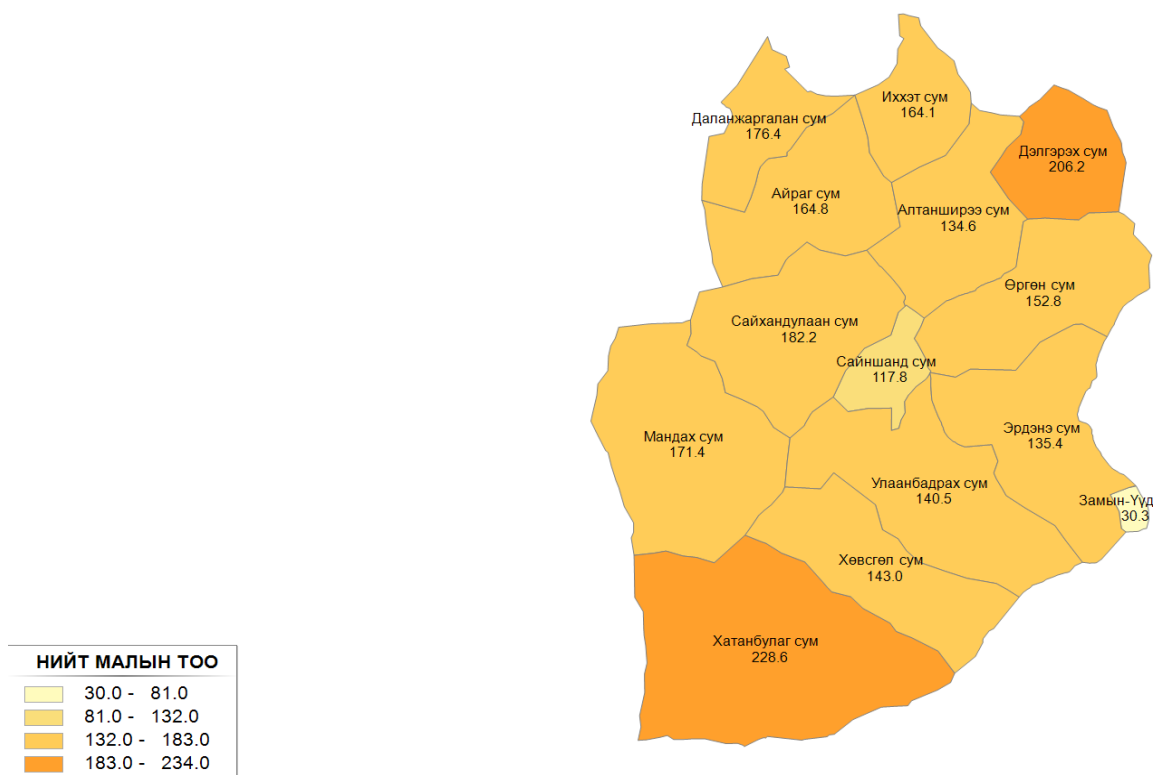


pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ЗУРАГ 8. МАЛЫН ТОО, сумаар



ХҮСНЭГТ 7. МАЛЫН ТОО, сумаар, мянган толгойгоор

	2000	2010	2015	2016	2017	2018	2018/2017
ДҮН	1037.0	1057.0	1801.2	1753.2	2001.6	2148.1	107.3
Айраг	73.7	68.0	143.0	124.0	148.4	164.8	111.1
Алтанширээ	73.9	69.9	120.0	113.1	127.2	134.6	105.8
Даланжаргалан	99.0	82.4	158.2	154.4	174.7	176.4	101.0
Дэлгэрэх	94.7	127.1	186.9	170.1	186.2	206.2	110.7
Иххэт	67.2	72.5	134.6	139.7	167.2	164.1	98.1
Мандах	70.0	65.0	113.7	132.2	154.0	171.4	111.3
Өргөн	85.3	67.4	127.6	113.9	128.3	152.8	119.1
Сайхандулаан	63.4	63.4	138.7	145.0	164.8	182.2	110.6
Улаанбадрах	85.0	87.0	125.6	121.6	138.6	140.5	101.4
Хатанбулаг	102.0	149.0	196.1	201.3	228.4	228.6	100.1
Хөвсгөл	68.0	72.3	118.5	104.9	121.7	143.0	117.5
Эрдэнэ	80.3	60.6	114.1	113.0	125.6	135.4	107.8
Сайншанд	64.1	52.4	96.0	94.9	109.6	117.8	107.5
Замын-үүд	10.4	20.0	28.2	25.1	26.9	30.3	112.6

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

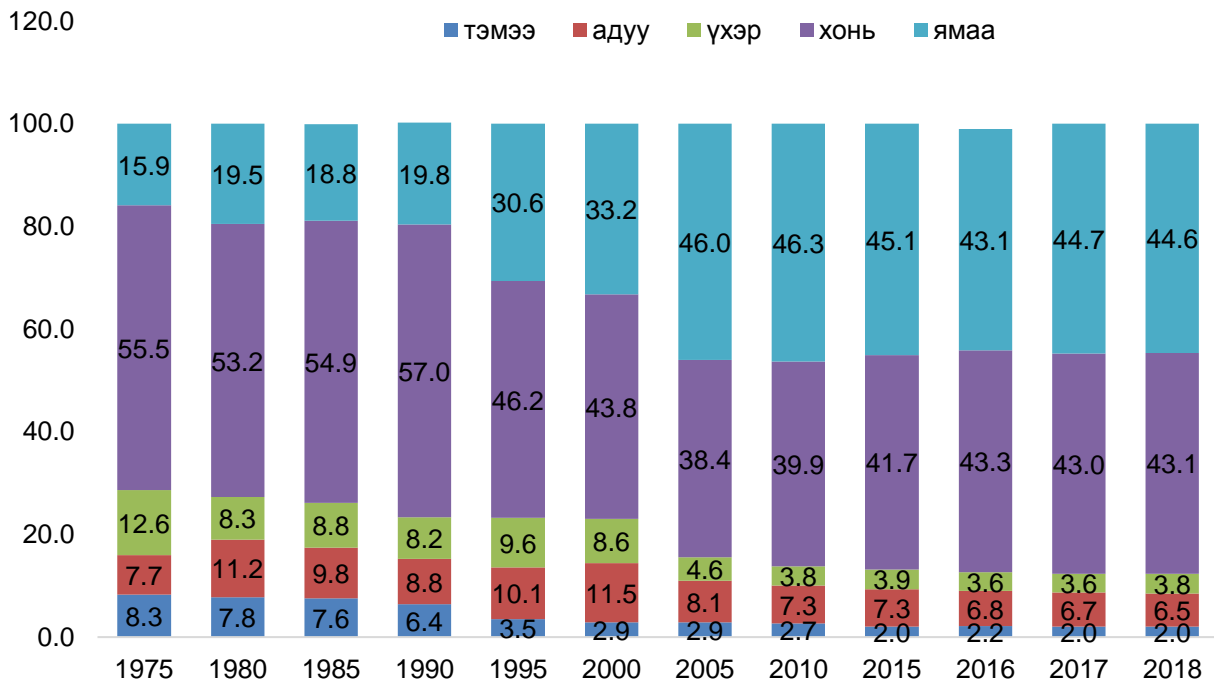
II.2.2 Нийт сүргийн бүтэц

Нийт сүрэгт таван төрлийн малын эзлэх хувийн жинг 2018 оны байдлаар авч үзвэл, ямаа 44.6 хувь, хонь 43.1 хувь, үхэр 3.8 хувь, адуу 6.5 хувь, тэмээ 2.0 хувийг эзэлж байна. 1975 оноос хойш 43 жилийн хугацаанд тэмээний тоо толгой 43.8 хувиар буурсан байхад ямааны тоо толгой 6.6 дахин нэмэгджээ. Сүүлийн 43 жилийн хугацаанд мал сүргийн бүтэц хэрхэн өөрчлөгдсөнийг авч үзэхэд, ямааны эзлэх хувь 28.7 пунктээр өсөж, харин хониных 12.4 пункт, үхрийнх 8.8 пункт, тэмээнийх 6.3 пункт, адууных 1.2 пунктээр буурчээ.

Малын тоо толгой сүүлийн жилүүдэд нэмэгдсэнээс гадна таван төрлийн малын харьцаа, сүргийн бүтцэд томоохон өөрчлөлт гарсан байна. 1975-1990 оны улсын мал тооллогын 15 жилийн үр дүнгээс үзэхэд сүрэгт бод мал дунджаар 26.4 хувь, бог мал дунджаар 73.6 хувийг эзэлдэг байсан бол 2018 оны байдлаар бод мал дунджаар 12.3 хувь, бог мал дунджаар 87.7 хувийг эзлэх болж, бод малын хувийн жин 14.1 пунктээр буурч, бог малынх 14.1 пунктээр нэмэгджээ.

Манай улсын хонь, ямааны харьцаа 1990 он хүртэл 75:25 буюу 3 хонинд нэг ямаа ногдож байсан. Бог малд хонь 75.0 орчим хувь, ямааны тоо 25.0 орчим хувь байхад сүргийн бүтцэд болон малын бэлчээр ашиглалтад зохистой байсан уламжлалт харьцаа алдагдсаар 25 орчим жил болж байна.

ЗУРАГ 9. МАЛ СҮРГИЙН БҮТЭЦ, таван төрлөөр /1975-2018 он/



ХҮСНЭГТ 8. СҮРГИЙН НАСНЫ АНГИЛАЛЫН БҮТЭЦ, хувиар

	Төл, өсвөр насны мал				2018- 2017	Нас гүйцсэн эр				2018- 2017
	2015	2016	2017	2018		2015	2016	2017	2018	
Бүгд	32.0	30.0	33.1	30.5	-2.6	23.5	25.4	23.7	25.3	1.6
Тэмээ	44.4	44.5	44.5	45.1	0.6	15.0	14.8	14.7	14.1	-0.6
Адуу	43.0	38.9	40.5	41.3	0.8	22.0	24.1	22.3	21.5	-0.8
Үхэр	49.1	46.8	47.4	49.1	1.7	9.2	10.6	10.3	10.0	-0.3
Хонь	33.7	31.9	33.8	31.6	-2.2	20.9	22.3	21.4	22.5	1.1
Ямаа	28.2	24.6	29.7	25.6	-4.1	27.7	30.4	27.6	30.4	2.8

	Хээлтэгч				2018- 2017	Хээлтүүлэгч				2018- 2017
	2015	2016	2017	2018		2015	2016	2017	2018	
Бүгд	43.6	43.7	42.3	43.3	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	0.0
Тэмээ	39.3	39.5	39.6	39.6	0.0	1.3	1.2	1.2	1.2	0.0
Адуу	30.6	32.1	32.5	32.5	0.0	4.4	4.9	4.7	4.7	0.0
Үхэр	40.4	41.3	40.8	39.5	-1.3	1.3	1.3	1.5	1.4	-0.1
Хонь	44.8	45.1	44.1	45.2	1.1	0.6	0.7	0.7	0.7	0.0
Ямаа	43.6	44.5	42.2	43.5	1.3	0.5	0.5	0.5	0.5	0.0

ХҮСНЭГТ 9. СУМДЫН МАЛ СҮРГИЙН БҮТЭЦ, хонин толгойд шилжүүлсэн мянган толгойгоор

Сум	Бүх хонин толгой, мянга	Үүнээс төрлөөр				
		тэмээ	Адуу	Үхэр	Хонь	Ямаа
ДҮН	3466.3	214.1	979.8	483.5	926.2	862.7
Айраг	239.8	5.3	66.3	24.3	85.6	58.1
Алтанширээ	206.8	2.8	59.6	28.5	73.0	43.0
Даланжаргалан	252.8	3.9	60.6	33.8	92.4	62.1
Дэлгэрэх	345.8	6.3	115.8	51.1	107.1	65.6
Иххэт	259.9	0.9	75.7	43.7	83.3	56.3
Мандах	260.0	38.6	59.5	19.4	57.7	84.8
Өргөн	243.1	7.3	64.7	42.5	70.8	57.7
Сайхандулаан	292.0	23.4	78.4	38.6	76.7	74.9
Улаанбадрах	253.8	26.1	77.5	39.0	52.3	58.9
Хатанбулаг	375.9	38.8	92.1	59.8	73.3	112.0
Хөвсгөл	230.0	25.6	62.5	25.0	46.0	70.9
Эрдэнэ	255.4	15.1	92.6	41.6	50.7	55.3
Сайншанд	193.6	15.7	55.6	25.2	47.1	49.9
Замын-үүд	57.4	4.3	18.9	10.8	10.3	13.2

II.2.3 Иргэдийн хувийн малын тоо

2018 онд аймгийн хэмжээгээр аминдаа малтай 5288 өрхийн малын тоо энэ онд 2116.4 мянган хүрсэн нь нийт малын 98.5 хувийг эзэлж байна. Энэ нь өмнөх оноос 7.4 хувь буюу 145.3 мянган толгой малаар өссөн байна.

ХҮСНЭГТ 10. МАЛТАЙ ӨРХИЙН АМ БҮЛИЙН ТОО, ТЭДГЭЭРИЙН МАЛЫН ТОО, 2000-2018 он, мянган толгойгоор

	Малтай өрхийн тоо	Ам бүлийн тоо	Бүгд	Үүнээс :				
				Тэмээ	Адуу	Үхэр	Хонь	Ямаа
2000	6283	24659	960.5	26.7	113.8	83.5	408.3	328.2
2005	5020	19018	933.5	26.3	77.5	43.3	352	434.4
2010	4460	15593	1031.4	26.9	76.1	39.4	408.9	480.1
2011	4554	15886	1180.7	28.7	85	44.5	464.1	558.3
2012	4593	16071	1301.7	30.2	94.1	49.1	518.8	609.5
2013	4716	16361	1486.4	31.6	105.5	58	598.1	693.2
2014	4824	16401	1655.1	33.6	119.2	63.9	676.4	762.1
2015	5020	16371	1767.7	34.8	129.8	68.2	736.5	798.5
2016	5141	13470	1752.9	37.7	118.7	63	758.4	775.2
2017	5201	16929	1971.1	39.6	131.5	70.9	846.9	882.2
2018	5288	16955	2116.4	41.7	138.3	78.8	911.0	946.6

ХҮСНЭГТ 11. ИРГЭДИЙН ХУВИЙН МАЛЫН БҮЛЭГЛЭЛТ, 2017, 2018 он

	Малтай өрхийн тоо		Нийт өрхийн тоо		Малын тоо, мян.тол	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Бүгд	5201	5288	100.0	100.0	1971.2	2116.4
10 хүртэл малтай	87	93	1.7	1.8	0.6	0.6
11-30 хүртэл малтай	278	258	5.3	4.9	5.9	5.7
31-50 хүртэл малтай	276	258	5.3	4.9	11.3	10.6
51-100 хүртэл малтай	556	552	10.7	10.4	41.8	41.6
101-200 хүртэл малтай	948	878	18.2	16.6	140.1	128.7
201-500 хүртэл малтай	1638	1646	31.5	31.1	546.4	541.9
501-999 хүртэл малтай	1004	1158	19.3	21.9	687.2	800.4
1000-1499 хүртэл малтай	338	348	6.5	6.6	396.0	406.3
1500-2000 хүртэл малтай	56	71	1.1	1.3	93.7	118.9
2001-с дээш малтай	20	26	0.4	0.5	48.2	61.7

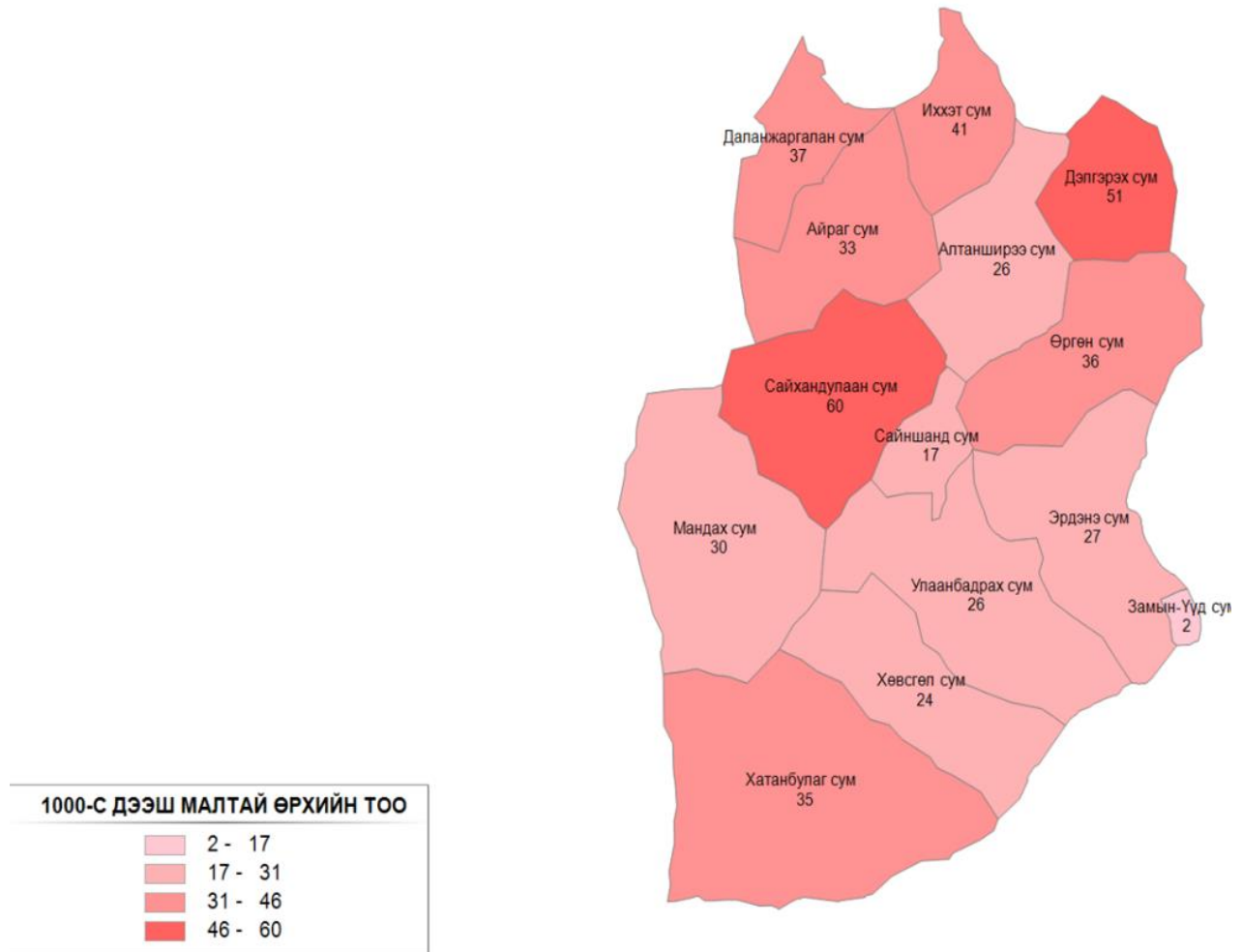
pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

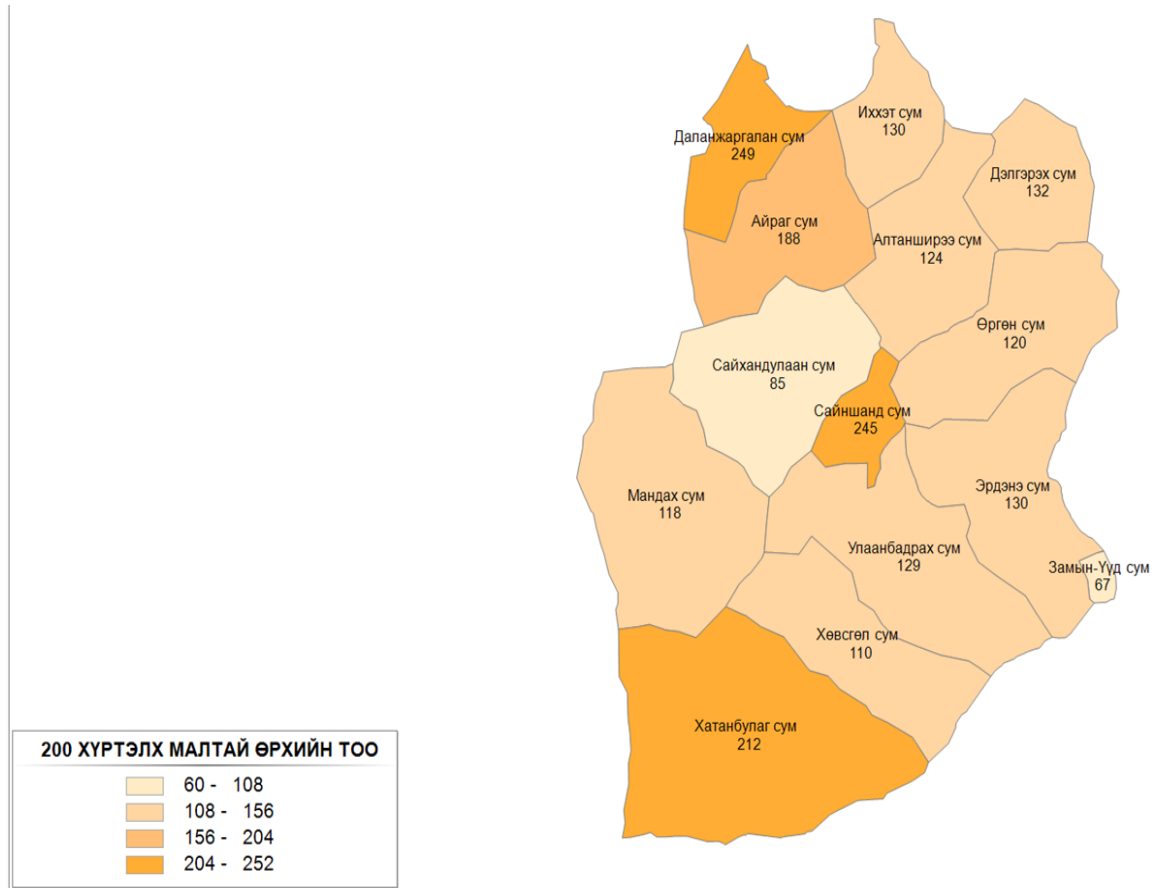
"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

Малтай нийт өрхийн 22.0 хувь нь 100 хүртэл малтай, 47.7 хувь нь 101-500 хүртэл малтай, 21.9 хувь нь 501-999 хүртэл малтай өрх эзэлж байгаа бол үлдсэн 8.4 хувийг нь 1000-аас дээш малтай өрх эзэлж байна. 1500-2000 хүртэл малтай өрх 71, 2000 дээш малтай өрх 26 байна. 100-аас дээш малтай өрхийн тоо 2018 онд 4127 болж урьд оноос 3.1 хувиар буюу 123 өрхөөр нэмэгдэж, 100 хүртэл малтай өрх 3.0 хувиар буюу 36 өрхөөр буурсан байна.

ЗУРАГ 10. 200 ХҮРТЭЛХ МАЛТАЙ ӨРХИЙН ТОО, сумаар



ЗУРАГ 11. 1000-ААС ДЭЭШ МАЛТАЙ ӨРХИЙН ТОО, сумаар



II.2.4 Хээлтэгч мал

Аймгийн дүнгээр 2018 оны эцэст 929.6 мянган хээлтэгч тоологдсон нь урьд оныхоос 83.5 мянган толгойгоор өссөн байна. Өмнөх оноос эм ямаа 10.6 хувь, эм хонь 10.1 хувь, үнээ 7.4 хувь, гүү 5.0, ингэ 4.7 хувиар тус тус өсчээ.

ХҮСНЭГТ 12. ХЭЭЛТЭГЧ МАЛЫН ТОО

	2015	2016	2017	2018	Өсөлт, бууралт	
					%	тоогоор
ДҮН	773191	766128	846038	929559	109.9	83521
Ингэ	40221	14896	16197	16958	104.7	761
Гүү	28249	38048	43264	45443	105.0	2179
Үнээ	14194	25994	29645	31846	107.4	2201
Эм хонь	336517	342359	380201	418631	110.1	38430
Эм ямаа	354010	344831	376731	416681	110.6	39950

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

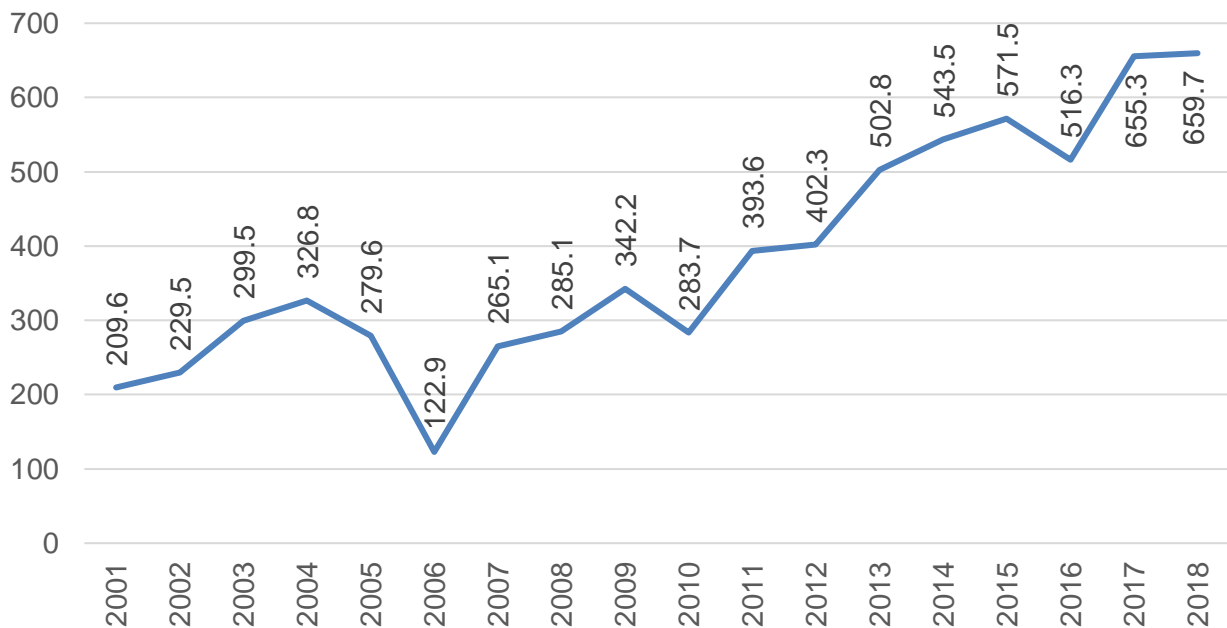
II.2.5 Төл бойжилт

2018 оны эхэнд тоологдсон хээлтэгчийн 79.5 хувь буюу 672.2 мянган эх мал төллөж, гарсан төлийн 96.3 хувь буюу 659.7 мянган төл бойжжээ. Бойжуулсан төлийн тоо өмнөх оныхоос 4.4 мянгаар буюу 0.7 хувиар өссөн байна. Гарсан ботгоны 98.8 хувийг, унаганы 98.3 хувийг, тугалны 99.2 хувь хурганы 96.7 хувь, ишигний 95.4 хувийг бойжуулжээ. Төллөвөл зохих 100 хээлтэгч мал тутмаас 78 төлийг бойжуулсан нь өмнөх онтой харьцуулахад 8-аар бага байна.

ХҮСНЭГТ 13. ТӨЛ БОЙЖИЛТ, мянган толгойгоор

	2015	2016	2017	2018	Үүнээс				
					Ботго	Унага	Тугал	Хурга	Ишиг
Гарсан төл	579.4	555.3	657.5	684.7	8.4	29.1	25.3	330.9	291.0
Хорогдсон төл	7.9	39.0	2.2	25.0	0.08	0.4	0.2	10.9	13.4
Бойжсон төл	571.5	516.3	655.3	659.7	8.3	28.6	25.1	320.0	277.7
Бойжилтын хувь	98.6	93.0	99.7	96.3	98.8	98.3	99.2	96.7	95.4

ЗУРАГ 12. БОЙЖУУЛСАН ТӨЛ, мянган толгойгоор



pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ХҮСНЭГТ 14. 100 ЭХЭЭС БОЙЖУУЛСАН ТӨЛ, тоогоор

	2015	2016	2017	2018	Өсөлт, бууралт	
					%	Тоогоор
Бүгд	79	67	86	86	100.0	0
Ботго	50	51	54	51	94.4	-3
Унага	73	48	80	66	82.5	-14
Тугал	85	65	90	85	94.4	-5
Хурга	85	76	90	84	93.3	-6
Ишиг	75	61	83	74	89.2	-9

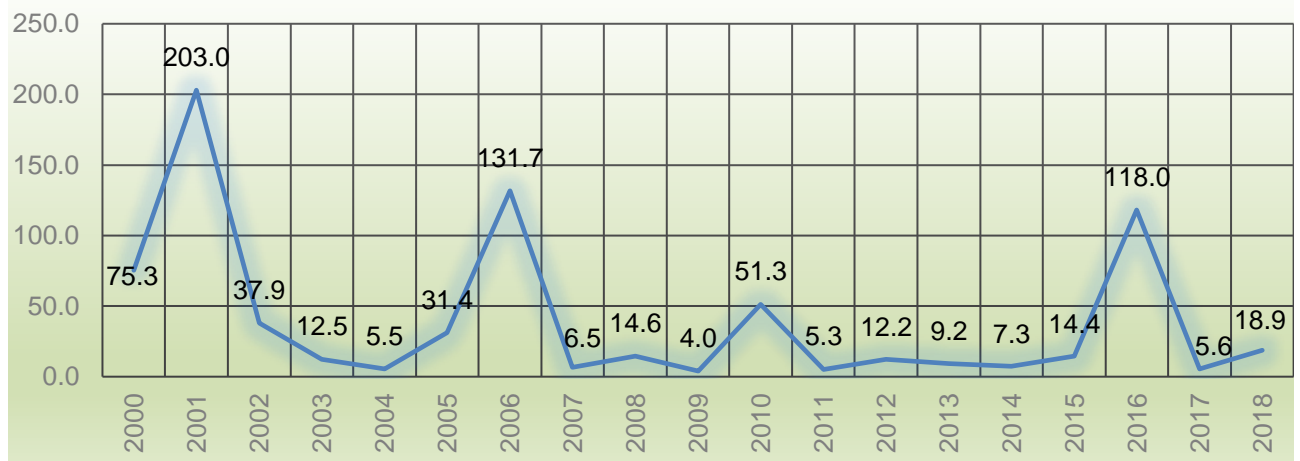
II.2.6 Том малын зүй бус хорогдол

Оны эхний малын 18.9 мянган толгой мал зүй бусаар хорогдсон нь өмнөх оноос 13.3 мянган толгойгоор илүү мал хорогдсон байна. Нийт хорогдолтын 46.7 хувийг ямаа, 39.4 хувийг хонь, 6.4 хувийг адуу, 6.2 хувийг үхэр, 1.3 хувийг тэмээ эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 15. ТОМ МАЛЫН ЗҮЙ БУСЫН ХОРОГДОЛ, тоогоор

	2015	2016	2017	2018	Өсөлт, бууралт	
					%	Тоогоор
Бүгд	14416	117960	5637	18933	335.9	13296
Тэмээ	228	300	157	237	151.0	80
Адуу	489	11330	251	1220	486.1	969
Үхэр	581	7420	428	1176	274.8	748
Хонь	5419	38630	2918	7455	255.5	4537
Ямаа	7699	60280	1883	8845	469.7	6962

ЗУРАГ 13. ТОМ МАЛЫН ЗҮЙ БУСЫН ХОРОГДОЛ, мянган толгойгоор



ХҮСНЭГТ 16. ОНЫ ЭХНИЙ МАЛД ЗҮЙ БУСЫН ХОРОГДЛЫН ЭЗЛЭХ ХУВЬ

	2015	2016	2017	2018	2018-2017
Бүгд	0.9	6.6	0.3	0.9	0.6
Тэмээ	0.7	0.9	0.5	0.5	0.0
Адуу	0.4	8.6	0.3	0.9	0.6
Үхэр	0.9	10.6	0.6	1.7	1.1
Хонь	0.8	5.1	0.4	0.9	0.5
Ямаа	1.0	7.4	0.3	1.0	0.7

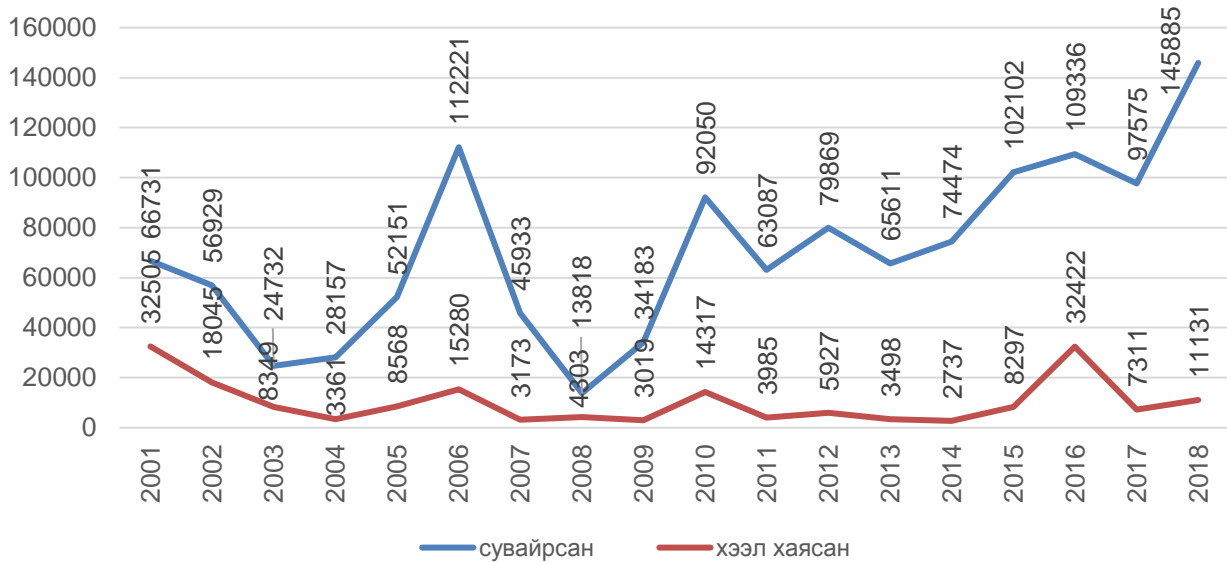
II.2.7 Малын хээл хаялт, сувайралт

Оны эхний хээлтэгч малын 18.6 хувь буюу 157.0 мянган эх мал хээл хаяж, сувайрсан байна. 2017 онтой харьцуулахад хээл хаясан малын тоо 3.8 мянган толгойгоор, сувайрсан малын тоо 48.3 мянган толгойгоор өссөн байна. Нийт хээл хаясан малын 49.1 хувийг, сувайрсан малын 53.4 хувийг эм ямаа эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 17. ХЭЭЛ ХАЯСАН БОЛОН СУВАЙРСАН ЭХ МАЛЫН ТОО

	Хээл хаясан эх малын тоо		2018 2017	Сувайрсан эх малын тоо		2018 2017
	2017	2018		2017	2018	
Бүгд	7311	11131	152.3	97575	145885	149.5
Ингэ	24	43	179.2	207	323	156.0
Гүү	445	845	189.9	6901	11754	170.3
Үнээ	214	228	106.5	3410	4402	129.1
Эм хонь	2990	4551	152.2	33017	51541	156.1
Эм ямаа	3638	5464	150.2	54040	77865	144.1

ЗУРАГ 14. МАЛЫН ХЭЭЛ ХАЯЛТ, СУВАЙРАЛТ



ХҮСНЭГТ 18. НИЙТ ХЭЭЛТЭГЧИД ХЭЭЛ ХАЯЖ, СУВАЙРСАН ЭХ МАЛЫН ЭЗЛЭХ ХУВЬ

	Хээл хаясан				Сувайрсан			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Бүгд	1.2	4.2	0.9	1.2	14.2	14.3	11.5	15.7
Ингэ	0.3	0.1	0.2	0.3	1.9	0.7	1.3	1.9
Гүү	1.0	0.9	1.0	1.9	21.4	24.5	16.0	25.9
Үнээ	0.4	0.4	0.7	0.7	12.3	16.8	11.5	13.8
Эм хонь	0.3	0.3	0.8	1.1	10.7	10.2	8.7	12.3
Эм ямаа	2.0	2.0	1.0	1.3	17.2	17.6	14.3	18.7

II.2.8 Хээлтэгч, хээлтүүлэгчийн тохироо

Хээлтэгч, хээлтүүлэгчийн тохироо нь бод малын хувьд үржлийн нормын байгаа боловч бог малын хувьд тохироо алдагдсан хэвээр байна. Үржлийн нормоор бог мал нэг хээлтүүлэгчид 25-30 хээлтэгч ногдож байхад аймгийн дундажаар 68 эм хонь, 84 эм ямаа ногдож байгаа нь өндөр үзүүлэлт юм. Өмнөх онтой харьцуулахад хээлтүүлэгчийн тоо 807 толгойгоор буюу 4.3 хувиар нэмэгдэж, шинээр тавьсан хээлтүүлэгчийн тоо 31 толгойгоор буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 19. ХЭЭЛТҮҮЛЭГЧ МАЛЫН ТОО

	Бүгд				2018	Үүнээс шинээр тавьсан			
	2015	2016	2017	2018	2017	2015	2016	2017	2018
Бүгд	14972	15962	18595	19402	104.3	47	43	86	55
Буур	448	466	502	535	106.6	3	0	1	1
Азарга	5322	5727	6213	6640	106.9	9	5	16	20
Бух	836	915	1061	1106	104.2	1	2	10	8
Хуц	4407	4781	5920	6131	103.6	21	15	30	10
Ухна	3959	4073	4899	4990	101.9	13	21	29	16

ХҮСНЭГТ 20. НЭГ ХЭЭЛТҮҮЛЭГЧИД НОГДОХ ХЭЭЛТЭГЧ МАЛЫН ТОО

	Үржлийн норм	2015	2016	2017	2018	2018- 2017
Ингэ	20-25	29	32	32	32	0.0
Гүү	12-15	6	7	7	7	0.0
Үнээ	34-45	28	32	27	29	1.8
Эм хонь	25-30	65	68	64	68	4.3
Эм ямаа	25-30	82	90	77	84	6.5

II.2.9 Малын хэрэглээний зарлага

ХҮСНЭГТ 21. МАЛЫН НИЙТ ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ЗАРЛАГА, мянган толгойгоор

	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Бүгд	348.2	418.2	371.9	418.8	112.6
Тэмээ	3.9	6.1	4.6	5.6	121.7
Адуу	13.7	18.3	17.3	19.9	115.0
Үхэр	15	16.3	14.4	15.7	109.0
Хонь	159.5	198.9	183.9	209.0	113.6
Ямаа	156.1	178.6	151.9	168.6	111.0

Оны эхний малын 20.9 хувь буюу 418.8 мянган толгой малыг хэрэглээнд зарцуулсан нь 2017 оныхоос 46.9 мянган толгойгоор буюу 12.6 хувиар их мал хэрэглээнд зарцуулсан байна. Хэрэглээнд зарцуулсан малын 9.8 хувийг бод мал эзэлж, 90.2 хувийг бог мал эзэлж байгаагаас оны эхний тэмээний 11.7 хувь, адууны 14.9 хувь, үхрийн 19.8 хувь, хонины 21.3 хувь, ямааны 17.0 хувийг хэрэглээндээ зарцуулсан байна.

ХҮСНЭГТ 22. ОНЫ ЭХНИЙ МАЛД ЭЗЛЭХ ХУВЬ

	2015	2016	2017	2018
Бүгд	20.6	23.2	21.2	20.9
Тэмээ	11.2	11.4	11.7	11.7
Адуу	11.3	13.9	14.6	14.9
Үхэр	17.1	21.5	25.9	19.8
Хонь	18.4	21.2	26.2	21.3
Ямаа	17.0	19.2	23.0	17.0

ХҮСНЭГТ 23. ХЭРЭГЛЭЭНИЙ МАЛЫН ТОО, мянган толгойгоор

	Зэх зээлд борлуулсан			Хүнсэнд хэрэглэсэн			Бусад *		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Бүгд	236.6	241.5	288.2	127.4	126.7	122.8	54.2	3.7	7.8
Тэмээ	2.9	3.2	4.0	1.2	1.2	1.3	2.0	0.2	0.3
Адуу	13.1	13.2	15.2	4.1	3.7	3.8	1.1	0.4	0.9
Үхэр	10.0	8.8	9.8	5.7	5.4	5.4	0.6	0.2	0.5
Хонь	119.4	122.4	146.0	59.4	59.9	59.5	20.1	1.6	3.5
Ямаа	91.2	93.9	113.2	57.0	56.6	52.8	30.4	1.4	2.6

Хэрэглээнд зарцуулсан малын 68.8 хувийг зах зээлд худалдан борлуулж, 29.3 хувийг аж ахуйн дотоод хэрэгцээнд зарцуулжээ. Малтай 1 өрх дундажаар 54 толгой малыг зах зээлд борлуулж, 23 толгой малыг өөрийн хүнсэндээ хэрэглэсэн байна.

II.3. Тэжээвэр амьтад

2018 онд 194 гахай, 2242 шувуу тоологдсон нь 2017 оныхоос гахай 46-аар буурч, шувуу 634-өөр нэмэгдсэн байна.

ХҮСНЭГТ 24. ТЭЖЭЭВЭР АМЬТАДЫН ТОО

	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Гахай	84	169	240	194	80.8
Шувуу	1153	2063	1608	2242	139.4
Гахайтай өрхийн тоо	11	17	14	11	78.6
Шувуутай өрхийн тоо	19	25	22	22	100.0
Үйлдвэрлэсэн гахайн мах /тн/	0.2	1.2	0.3	1.1	366.7
Үйлдвэрлэсэн өндөг /мян.ш/	19.2	166.9	80.8	16.0	19.8

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

II.4. Малжуулалтын талаарх мэдээлэл

Монгол улсын Засгийн газрын ядуурлыг бууруулах ажлын хүрээнд малгүй болон мал цөөтэй иргэдийг малжуулах арга хэмжээг авч, нилээдгүй хөрөнгө мөнгийг зарцуулсан байна. Малжуулах арга хэмжээ нь орон нутгийн хөрөнгөөр 103.0 мянган төгрөг, гадаад улс орон, олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрийн хөрөнгөөр 41.2 мянган төгрөг, бусад хөрөнгө оруулалтаар 217.9 мянган төгрөгийн санхүүжилтээр хийгджээ.

ХҮСНЭГТ 25. МАЛЖУУЛАЛТАНД ХАМРАГДСАН ӨРХИЙН ТОО, АМ БҮЛ

	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Малжуулалтанд хамрагдсан өрхийн тоо	194	139	104	104	100.0
Ам бүлийн тоо	593	482	317	329	103.8
1 өрхийн ам тоо	3	3	3	3	100.0
Малжуулалтаас авсан малын тоо, толгойгоор	10257	8580	7411	8929	120.5
Бод малын тоо	660	123	78	155	198.7
Бог малын тоо	9597	8457	7333	8774	119.7
Нэг өрхөд ногдох малын тоо	53	62	71	86	121.1
Малжуулалтаар зарцуулсан хөрөнгө мян,төг	484.5	448.9	323.3	362.2	112.0

2018 онд 104 өрх малжуулах арга хэмжээнд хамрагдсан бөгөөд 1 өрхийн ам бүлийн тоо дунджаар 3 хүн байна. Малжуулалтанд хамрагдсан өрхийн тоо өмнөх онтой адил. Малжуулах арга хэмжээгээр дээрхи өрхүүдэд нийт 8929 толгой мал олгогдсон бөгөөд 98.3 хувь нь бог мал байна. Малжуулалтанд нийт 362.2 сая төгрөгийн хөрөнгө зарцуулсан байна.

II.5. Худаг усан сангийн тоо, усжуулалтын талаарх мэдээлэл

Энэ онд 25 худаг шинээр гаргахад улсын төсвийн хөрөнгөөр 231.7 сая төгрөг зарцуулсан байна. Шинээр гаргасан худгийн тоо өмнөх оныхоос 26-аар буурчээ. 151 худаг сэргээн засварласны 138 нь энгийн уурхайн, 13 нь инженерийн хийцтэй худаг байсан бөгөөд худгийн засвар шинэчлэлтэд нийт 115.4 сая төгрөг зарцуулав.

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ХҮСНЭГТ 26. ШИНЭЭР ГАРГАСАН ХУДГИЙН ТАЙЛАН

	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Шинээр гаргасан худгийн тоо	40	56	51	25	49.0
Инженерийн хийцтэй өрөмдмөл	17	39	27	24	88.9
Энгийн уурхайн	23	17	24	1	4.2
Шинээр гаргахад зарцуулсан хөрөнгө сая, төг	231.9	613.5	388.8	440.1	113.2

ХҮСНЭГТ 27. ЗАСВАРЛАСАН ХУДГИЙН ТАЙЛАН

	2015	2016	2017	2018	2018 2017
Засварласан худгийн тоо	222	145	235	151	64.3
Инженерийн хийцтэй өрөмдмөл	7	6	17	13	76.5
Энгийн уурхайн	215	139	218	138	63.3
Засварлахад зарцуулсан хөрөнгө сая, төг	459.7	90.9	96.6	115.4	119.5

Дүгнэлт

Манай Улсын эдийн засаг, нийгмийн амьдралд хөдөө аж ахуйн салбар шийдвэрлэх ач холбогдолтой хэвээр байгаа билээ. 2018 оны жилийн эцсийн мал тооллогын дүнгээр 2148.1 мянган толгой мал тоологдсон нь өмнөх оноос 7.3 хувь буюу 146.5 мянган толгойгоор өсчээ. Жил бүрийн эцсийн мал тооллогын дүнг харахад аймаг байгуулагдсан 1931 оноос хойш түүхэндээ хамгийн олон мал болон 2 сая мал тоолуулсан 2 дахь жил боллоо. Мал сүргийн өсөлтөд гарсан төлийн 96.3 хувь буюу 659.7 мянган төл бойжсон нь, том малын зүй бүсийн хорогдол оны эхний малд эзлэх хувь 0.9 хувь буюу 18.9 мянган мал хорогдож, хорогдол бага байсан болон цаг агаарын нөхцөл харьцангуй сайн байсан нь голлон нөлөөлжээ.

Аймгийн хэмжээнд мал бүхий 5288 өрх тоологдсоны 4234 өрх буюу 80.1 хувь нь жилийн дөрвөн улирлын турш малаа маллаж байгаа малчин өрх байна. Мал аж ахуйн салбарт нийт 7033 малчид ажиллаж байна. Нийт малчдыг насны бүлгээр нь авч үзвэл 16-34 насны малчид өмнөх оноос 1.9 пунктээр буурч, 35-59 насны хүмүүс 1.5 пунктээр, тэтгэвэрийн насны малчид 0.6 пунктээр тус тус нэмэгдсэн байна. Жил бүрийн тооллогын дүнгээс харахад сүүлийн жилүүдэд малчдын тоо өсч байгаа хэдий ч нийт малчдын дүнд залуу малчдын эзлэх хувийн жин буурч, 35-аас дээш насны малчдын эзлэх хувь нэмэгдэж байгаа нь цаашид мал аж ахуйн салбарт ажиллах хүчин хомсдох, нүүдэлчдийн өв соёл, ёс заншил мартагдах, нутаг орон эзгүйрэх, төвлөрөл дагасан ажилгүйдэл нэмэгдэх мэт сөрөг үр дагавартай. Тиймээс залуу малчдын тоо цөөрч байгаа шалтгаан нөхцөлд дүгнэлт хийж, зөв гарцыг тодорхойлон залуу малчдыг дэмжсэн үр дүнтэй ажил зохион байгуулах нь зүйтэй.

2018 оны нийт мал сүргийн 92.2 хувь буюу 1981.0 мянган толгой нь малчин өрхийн эзэмшилд байгаа бөгөөд нэг малчин өрхөд дундажаар 467 толгой мал ногдож байна.

Нийт малчин өрхийн 78.4 хувь нь цахилгааны эх үүсвэртэй, 70.7 хувь нь телевизортой, 53.8 хувь нь автомашинтай, 61.5 хувь нь мотоциклтой, 100 хувь гар утас ашигладаг гэсэн үр дүн гарчээ.

Нийт малын 87.7 хувийг бог мал 12.3 хувийг бод мал эзэлж байна. Мал сүргийн бүтцэд ямаа 44.6 хувь, хонь 43.1 хувь, үхэр 3.8 хувь, адуу 6.5 хувь, тэмээ 2.0 хувийг тус тус эзэлж байна. Сүргийн бүтцэд тэмээ, адуу, ямааны эзлэх хувь улсын дундажаас 0.6-3.9 пунктээр илүү, харин үхэр, хонины эзлэх хувь 2.8-2.9 пунктээр доогуур байна.

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

Малын тоо толгой сүүлийн жилүүдэд нэмэгдсэнээс гадна таван төрлийн малын харьцаа, сүргийн бүтцэд томоохон өөрчлөлт гарсан байна. 1975-1990 оны улсын мал тооллогын 15 жилийн үр дүнгээс үзэхэд сүрэгт бод мал дунджаар 26.4 хувь, бог мал дунджаар 73.6 хувийг эзэлдэг байсан бол 2018 оны байдлаар бод мал дунджаар 12.3 хувь, бог мал дунджаар 87.7 хувийг эзлэх болж, бод малын хувийн жин 14.1 пунктээр буурч, бог малынх 14.1 пунктээр нэмэгджээ.

Манай улсын хонь, ямааны харьцаа 1990 он хүртэл 75:25 буюу 3 хонинд нэг ямаа ногдож байсан. Бог малд хонь 75.0 орчим хувь, ямааны тоо 25.0 орчим хувь байхад сүргийн бүтцэд болон малын бэлчээр ашиглалтад зохистой байсан уламжлалт харьцаа алдагдсаар 25 орчим жил болж байна. Дорноговь аймгийн хувьд ч энэ харьцаа алдагдаж 50:50 буюу 2 хонинд 2 ямаа оногдож байна. Иймд сүргийн бүтцэд эзлэх ямааны хувь илүү нэмэгдэж байгаа нь бэлчээрт сөрөг үр дагавартай тул энэ тал дээр анхаарал хандуулах шаардлагатай юм. Сүргийн бүтцэд эзлэх малын дүнг зураг 9-өөс харна уу.

2018 онд 418.8 мянган толгой малыг хэрэглээнд зарцуулсан нь 2017 оныхоос 46.9 мянган толгойгоор буюу 12.6 хувиар их хэрэглээтэй жил байлаа. Малтай нэг өрх дунджаар 79 толгой малыг хэрэглээнд зарцуулсан байна. Үүнийг аймгийн нийт өрхөд ногдуулбал 19 толгой малыг хэрэглээнд зарцуулжээ.

Сүүлийн жилүүдэд туслах аж ахуйн чиглэлээр гахай, тахианы аж ахуй байгуулах, өндөг, сүүний чиглэлээр үйлдвэрлэл явуулж, иргэдийн хэрэгцээг хангах зорилтуудыг хэрэгжүүлэхээр анхаарал хандуулан ажиллаж байгаа билээ. 2018 онд 194 гахай, 2242 шувуу тоологдсон байна. Судалгааны суурь он буюу 2015 онтой харьцуулбал гахай 2 дахин, тахиа 94.4 хувиар тус тус өсчээ.

Малчин өрхийн мал сүрэг нь удмын сангийн үнэт нөөц баялаг юм. Түүнийг өөр дотор нь цэврээр үржүүлэх нь чухал. Сүргийн сайн чанарыг хамгаалахын тулд үржил, селекци, технологи ажлыг зөв зохиох шаардлагатай. Аймгийн хэмжээнд үржлийн хуц, ухны норм байх ёстой үзүүлэлтээс 2.2-2.8 дахин их байна. Хээлтүүлгийн тохиргоо алдагдсанаар хонь, ямаа сувайрах хандлага ажиглагдаж байна.

Судалгаанаас дүгнэж үзэхэд мал аж ахуйн салбараас гарч байгаа мах, сүүг орон нутагт үндсэндээ гар аргаар боловсруулж, харин арьс, шир, ноос, ноолуурын ихэнх хэсэг нь боловсруулалт хийлгүйгээр гадаад зах зээлд гарч байна.

Хөдөө аж ахуйн салбар нь хүн амын хүнсний хэрэглээг хангагч төдийгүй боловсруулах салбарын гол түүхий эд нийлүүлэгчийн хувьд хөдөө аж ахуйн салбарын хөгжлийг бусад

салбаруудтай уялдаатай авч үзэж, хөгжүүлэх нь зүйтэй юм. Хамгийн гол асуудал бол хөдөө орон нутагт хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг хадгалах, боловсруулах, борлуулах чиглэлээр жижиг дунд үйлдвэрүүдийг байгуулах, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг бэлтгэх төвлөрсөн цэгүүд, хадгалах, хөргөх зоорийг бий болгох нь чухал байна.

Мэдээлийн эх үүсвэр

- 2018 оны Дорноговь аймгийн нийгэм, эдийн засгийн танилцуулга эмхэтгэл
- 2018 оны мал тооллогын дүн
- www.nso.mn – Үндэсний Статистикийн хорооны вэб сайт
- www.1212.mn – Статистик мэдээллийн үйлчилгээний нэгдсэн систем

Хянасан:

Хэлтсийн дарга

Х.Өлзийсүрэн

Судалгааг боловсруулсан:

Ахлах мэргэжилтэн

Б.Цэрэндорж

ХАВСРАЛТУУД.

ХҮСНЭГТ 1. МАЛЫН ТОО, бүгд, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	55,979.8	61,549.2	66,219.	66,460.2
Баруун бүс	13,711.2	15,135.8	16,201.6	15,557.4
Завхан	3,133.	3,406.2	3,597.3	3,555.4
Говь-Алтай	2,922.6	3,497.5	3,801.7	3,513.4
Баян-Өлгий	2,021.	2,167.4	2,226.1	2,166.9
Ховд	2,905.4	3,280.6	3,446.6	3,146.4
Увс	2,729.1	2,784.1	3,129.9	3,175.3
Хангайн бүс	20,481.6	23,163.7	24,404.8	24,323.1
Орхон	119.8	134.2	122.3	114.4
Өвөрхангай	4,511.	5,208.6	5,743.5	5,461.3
Булган	3,223.8	3,485.6	3,361.6	3,305.5
Баянхонгор	3,771.9	4,236.3	4,587.7	4,249.5
Архангай	4,457.1	5,009.6	5,291.7	5,482.
Хөвсгөл	4,398.1	5,089.4	5,297.8	5,710.4
Төвийн бүс	13,206.5	14,154.4	15,193.4	15,428.5
Төв	4,458.6	4,705.9	4,685.1	4,582.4
Говьсүмбэр	379.5	397.9	438.4	427.5
Сэлэнгэ	1,458.7	1,599.8	1,509.9	1,540.
Дорноговь	1,801.2	1,752.9	2,001.6	2,148.1
Дархан-Уул	288.4	324.2	310.9	306.
Өмнөговь	2,055.8	2,314.	2,654.4	2,598.4
Дундговь	2,764.4	3,059.9	3,593.	3,825.9
Зүүн бүс	8,176.9	8,656.9	9,995.5	10,739.5
Дорнод	1,555.4	1,722.9	2,057.8	2,377.8
Сүхбаатар	3,070.3	3,030.4	3,528.4	3,716.8
Хэнтий	3,551.2	3,903.6	4,409.3	4,644.9
Улаанбаатар	403.7	438.3	423.6	411.8
Улаанбаатар	403.7	438.3	423.6	411.8

ХҮСНЭГТ 2. МАЛЫН ТОО, адуу, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	3,295.3	3,635.5	3,939.8	3,940.1
Баруун бүс	534.4	607.2	676.1	700.2
Завхан	163.1	186.2	207.4	222.5
Говь-Алтай	88.4	106.8	123.7	130.0
Баян-Өлгий	77.3	85.8	93.4	95.3
Ховд	107.6	122.7	132.1	128.5
Увс	98.0	105.7	119.5	123.8
Хангайн бүс	1,214.8	1,348.3	1,439.7	1,395.4
Орхон	9.1	11.3	12.3	11.3
Өвөрхангай	280.2	323.4	364.0	323.6
Булган	264.3	274.3	261.9	244.0
Баянхонгор	141.3	159.1	180.1	175.9
Архангай	324.2	356.8	381.1	378.4
Хөвсгөл	195.7	223.4	240.3	262.0
Төвийн бүс	805.3	854.4	902.3	876.7
Төв	360.8	382.6	375.6	341.4
Говьсүмбэр	18.1	20.3	22.3	20.6
Сэлэнгэ	82.2	93.6	95.4	97.6
Дорноговь	131.6	118.7	133.2	140.0
Дархан-Уул	14.7	16.9	17.0	17.7
Өмнөговь	74.2	85.3	98.7	96.5
Дундговь	123.7	137.0	160.2	162.9
Зүүн бүс	704.1	780.4	878.4	925.1
Дорнод	196.5	225.0	250.7	278.8
Сүхбаатар	259.6	274.7	315.6	327.3
Хэнтий	248.0	280.8	312.1	318.9
Улаанбаатар	36.7	45.2	43.3	42.8
Улаанбаатар	36.7	45.2	43.3	42.8

ХҮСНЭГТ 3. МАЛЫН ТОО, тэмээ, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	368.0	401.3	434.1	459.7
Баруун бүс	88.6	96.2	103.9	107.6
Завхан	6.7	6.9	7.5	7.8
Говь-Алтай	34.7	38.5	42.0	43.7
Баян-Өлгий	4.7	4.9	5.3	5.6
Ховд	21.8	23.9	25.7	25.4
Увс	20.5	21.9	23.5	25.1
Хангайн бүс	71.9	80.6	88.1	93.8
Орхон	0.0	0.0	0.0	0.1
Өвөрхангай	23.1	26.3	28.8	31.5
Булган	1.2	1.3	1.4	1.4
Баянхонгор	44.5	49.7	54.3	57.4
Архангай	1.1	1.2	1.4	1.3
Хөвсгөл	2.0	2.1	2.2	2.3
Төвийн бүс	190.0	206.9	223.8	239.5
Төв	3.1	3.4	3.5	3.5
Говьсүмбэр	0.9	0.8	0.9	1.1
Сэлэнгэ	0.5	0.5	0.5	0.5
Дорноговь	36.1	37.7	40.7	42.8
Дархан-Уул	0.1	0.1	0.0	0.1
Өмнөговь	118.6	130.5	141.2	152.3
Дундговь	30.8	33.9	36.8	39.3
Зүүн бүс	17.3	17.4	18.1	18.6
Дорнод	4.9	5.2	5.6	6.1
Сүхбаатар	8.3	7.9	8.3	8.2
Хэнтий	4.0	4.3	4.2	4.3
Улаанбаатар	0.2	0.2	0.3	0.2
Улаанбаатар	0.2	0.2	0.3	0.2

ХҮСНЭГТ 4. МАЛЫН ТОО, үхэр, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	3780.4	4080.9	4388.5	4380.9
Баруун бүс	675.4	742.2	816.0	822.7
Завхан	158.9	172.4	192.2	205.0
Говь-Алтай	58.8	71.1	85.4	85.2
Баян-Өлгий	144.8	155.6	161.0	155.9
Ховд	156.1	182.1	200.5	193.7
Увс	156.8	161.0	176.9	182.9
Хангайн бүс	1643.6	1806.8	1934.4	1888.5
Орхон	19.2	21.6	21.9	17.5
Өвөрхангай	217.6	259.9	298.2	272.3
Булган	281.6	293.6	283.9	255.3
Баянхонгор	189.0	213.8	240.3	239.8
Архангай	544.2	581.2	628.8	621.2
Хөвсгөл	392.0	436.6	461.3	482.5
Төвийн бүс	726.7	761.0	769.3	741.0
Төв	316.1	326.2	310.8	282.3
Говьсүмбэр	12.4	13.6	14.9	14.0
Сэлэнгэ	207.8	224.3	218.4	216.8
Дорноговь	69.9	63.0	72.6	80.6
Дархан-Уул	46.9	49.0	50.3	44.3
Өмнөговь	18.7	22.1	27.0	26.9
Дундговь	54.9	62.7	75.3	76.1
Зүүн бүс	648.7	681.1	779.9	847.8
Дорнод	163.7	175.6	207.9	243.1
Сүхбаатар	214.5	209.3	236.8	251.6
Хэнтий	270.6	296.2	335.3	353.0
Улаанбаатар	86.0	89.8	88.8	80.8
Улаанбаатар	86.0	89.8	88.8	80.8

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ХҮСНЭГТ 5. МАЛЫН ТОО, хонь, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	24,943.1	27,856.6	30,109.9	30,554.8
Баруун бүс	5,758.5	6,417.6	6,903.2	6,606.9
Завхан	1,562.7	1,730.2	1,837.7	1,827.5
Говь-Алтай	909.3	1,107.1	1,194.6	1,057.7
Баян-Өлгий	850.6	937.7	995.2	979.6
Ховд	1,098.9	1,266.0	1,323.6	1,174.2
Увс	1,337.0	1,376.5	1,552.1	1,568.0
Хангайн бүс	9,291.0	10,694.3	11,329.0	11,459.3
Орхон	48.1	52.7	47.7	47.5
Өвөрхангай	2,021.8	2,378.5	2,663.3	2,588.1
Булган	1,697.8	1,861.3	1,794.4	1,778.2
Баянхонгор	1,082.6	1,244.6	1,381.1	1,297.5
Архангай	2,317.0	2,668.0	2,845.1	2,981.8
Хөвсгөл	2,123.7	2,489.3	2,597.5	2,766.2
Төвийн бүс	5,735.4	6,256.2	6,678.1	6,898.9
Төв	2,271.2	2,442.4	2,461.1	2,449.3
Говьсүмбэр	169.1	185.9	205.2	208.1
Сэлэнгэ	686.9	749.3	699.3	705.9
Дорноговь	751.4	758.4	861.5	926.2
Дархан-Уул	143.6	162.2	150.8	147.1
Өмнөговь	447.0	520.9	614.0	631.4
Дундговь	1,266.2	1,437.1	1,686.2	1,831.1
Зүүн бүс	3,995.8	4,311.7	5,029.3	5,423.3
Дорнод	745.3	831.4	1,001.6	1,147.7
Сүхбаатар	1,511.8	1,542.2	1,815.3	1,922.1
Хэнтий	1,738.7	1,938.1	2,212.5	2,353.5
Улаанбаатар	162.3	176.8	170.2	166.3
Улаанбаатар	162.3	176.8	170.2	166.3

ХҮСНЭГТ 6. МАЛЫН ТОО, ямаа, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	23,592.9	25,574.9	27,346.7	27,124.7
Баруун бүс	6,654.3	7,272.7	7,702.4	7,319.9
Завхан	1,241.7	1,310.5	1,352.5	1,292.7
Говь-Алтай	1,831.3	2,173.9	2,356.0	2,196.8
Баян-Өлгий	943.7	983.3	971.2	930.4
Ховд	1,521.0	1,685.9	1,764.8	1,624.6
Увс	1,116.7	1,119.0	1,257.9	1,275.5
Хангайн бүс	8,260.2	9,233.6	9,613.6	9,486.0
Орхон	43.3	48.6	40.5	38.0
Өвөрхангай	1,968.3	2,220.5	2,389.2	2,245.8
Булган	978.9	1,055.2	1,020.1	1,026.6
Баянхонгор	2,314.4	2,569.1	2,731.8	2,478.9
Архангай	1,270.6	1,402.3	1,435.4	1,499.3
Хөвсгөл	1,684.6	1,938.0	1,996.5	2,197.5
Төвийн бүс	5,749.1	6,076.0	6,620.0	6,672.4
Төв	1,507.4	1,551.3	1,534.2	1,506.0
Говьсүмбэр	179.0	177.3	195.1	183.7
Сэлэнгэ	481.3	532.0	496.3	519.3
Дорноговь	812.2	775.2	893.6	958.6
Дархан-Уул	83.0	95.9	92.8	97.0
Өмнөговь	1,397.4	1,555.1	1,773.5	1,691.3
Дундговь	1,288.7	1,389.1	1,634.6	1,716.6
Зүүн бүс	2,811.0	2,866.3	3,289.8	3,524.7
Дорнод	445.0	485.8	592.1	702.1
Сүхбаатар	1,076.0	996.4	1,152.4	1,207.5
Хэнтий	1,289.9	1,384.1	1,545.3	1,615.1
Улаанбаатар	118.4	126.3	121.0	121.6
Улаанбаатар	118.4	126.3	121.0	121.6

ХҮСНЭГТ 7. МАЛЧДЫН ТОО, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
Улсын дүн	297,828	311,373	303,590	288,700
Баруун бүс	79,220	82,239	79,192	72,395
Завхан	16,081	16,960	16,775	15,953
Говь-Алтай	13,294	13,691	12,919	12,391
Баян-Өлгий	18,398	18,411	17,200	13,993
Ховд	15,232	15,679	15,125	13,928
Увс	16,215	17,498	17,173	16,130
Хангайн бүс	123,056	127,687	124,682	120,381
Орхон	1,364	1,496	1,396	1,352
Өвөрхангай	28,446	29,993	28,265	28,105
Булган	15,200	15,579	14,472	13,795
Баянхонгор	21,062	21,990	22,255	21,784
Архангай	26,915	27,474	27,055	25,756
Хөвсгөл	30,069	31,155	31,239	29,589
Төвийн бүс	58,759	61,722	60,290	58,293
Төв	18,998	20,196	19,462	18,480
Говьсүмбэр	1,160	1,231	1,164	1,115
Сэлэнгэ	8,051	8,522	8,278	8,086
Дорноговь	7,221	7,477	7,232	7,033
Дархан-Уул	2,108	2,279	2,297	1,848
Өмнөговь	9,588	9,846	9,635	9,593
Дундговь	11,633	12,171	12,222	12,138
Зүүн бүс	34,483	36,547	36,411	34,508
Дорнод	7,681	8,471	8,710	7,778
Сүхбаатар	14,288	14,835	14,775	14,585
Хэнтий	12,514	13,241	12,926	12,145
Улаанбаатар	2,310	3,178	3,015	3,123
Улаанбаатар	2,310	3,178	3,015	3,123

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ХҮСНЭГТ 8. МАЛЧИН ӨРХИЙН ТОО, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
Улсын дүн	153.1	160.7	169.7	169.7
Баруун бүс	39.0	40.6	42.4	41.4
Завхан	8.3	8.8	9.1	9.1
Говь-Алтай	6.7	6.9	7.2	7.1
Баян-Өлгий	8.9	8.9	9.3	8.7
Ховд	7.2	7.4	7.9	7.7
Увс	8.0	8.6	9.0	8.9
Хангайн бүс	63.0	65.4	69.1	69.1
Орхон	0.8	0.8	0.9	0.9
Өвөрхангай	14.7	15.4	16.1	16.3
Булган	8.1	8.3	8.5	8.3
Баянхонгор	10.6	11.2	11.8	11.9
Архангай	14.1	14.4	15.2	15.0
Хөвсгөл	14.8	15.3	16.7	16.8
Төвийн бүс	32.1	34.0	35.6	36.0
Төв	10.5	11.3	11.9	11.9
Говьсүмбэр	0.7	0.7	0.7	0.7
Сэлэнгэ	4.2	4.4	4.7	4.9
Дорноговь	4.0	4.1	4.2	4.2
Дархан-Уул	1.1	1.2	1.4	1.3
Өмнөговь	5.4	5.6	5.8	6.0
Дундговь	6.2	6.6	7.0	7.2
Зүүн бүс	17.8	18.9	20.5	20.8
Дорнод	4.0	4.4	5.0	5.1
Сүхбаатар	6.9	7.3	7.6	7.8
Хэнтий	6.9	7.3	7.8	7.9
Улаанбаатар	1.3	1.7	2.1	2.3
Улаанбаатар	1.3	1.7	2.1	2.3

ХҮСНЭГТ 9. МАЛТАЙ ӨРХИЙН ТОО, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
Улсын дүн	216.734	223.761	228.950	230.854
Баруун бүс	59.886	62.019	63.112	63.343
Завхан	12.180	12.930	13.171	13.264
Говь-Алтай	9.600	9.930	10.180	10.315
Баян-Өлгий	14.610	14.960	14.976	14.910
Ховд	11.360	11.630	11.876	11.857
Увс	12.140	12.570	12.909	12.997
Хангайн бүс	79.395	81.614	83.830	84.944
Орхон	1.081	1.130	1.217	1.180
Өвөрхангай	17.959	18.520	18.956	19.209
Булган	10.337	10.614	10.685	10.683
Баянхонгор	13.644	14.162	14.566	14.765
Архангай	17.362	17.797	18.410	18.760
Хөвсгөл	19.012	19.391	19.996	20.347
Төвийн бүс	47.011	48.415	49.248	49.462
Төв	14.704	15.034	15.231	15.341
Говьсүмбэр	0.994	1.055	1.041	1.011
Сэлэнгэ	9.406	9.565	9.543	9.494
Дорноговь	5.020	5.141	5.201	5.288
Дархан-Уул	2.408	2.501	2.531	2.366
Өмнөговь	6.963	7.172	7.418	7.496
Дундговь	7.516	7.947	8.283	8.466
Зүүн бүс	25.307	26.443	27.616	28.399
Дорнод	6.342	6.641	7.044	7.295
Сүхбаатар	9.492	9.852	10.073	10.220
Хэнтий	9.473	9.950	10.499	10.884
Улаанбаатар	5.135	5.270	5.144	4.706
Улаанбаатар	5.135	5.270	5.144	4.706

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ХҮСНЭГТ 10. БОЙЖУУЛСАН ТӨЛ, бүгд, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	19,179.5	19,721.7	22,642.0	19,403.0
Баруун бүс	4,797.5	4,763.2	5,718.1	4,541.7
Завхан	1,074.5	1,049.5	1,235.1	1,000.8
Говь-Алтай	945.6	1,080.6	1,307.0	919.0
Баян-Өлгий	781.0	789.8	856.8	749.6
Ховд	1,011.4	1,045.4	1,206.5	880.2
Увс	984.9	797.8	1,112.6	991.9
Хангайн бүс	6,732.5	7,322.5	8,196.1	6,543.5
Орхон	48.1	44.9	50.0	34.7
Өвөрхангай	1,440.6	1,678.5	1,890.5	1,338.7
Булган	1,108.0	1,190.7	1,296.3	1,045.3
Баянхонгор	1,181.9	1,178.5	1,488.6	744.7
Архангай	1,526.6	1,592.5	1,796.7	1,582.7
Хөвсгөл	1,427.4	1,637.4	1,674.0	1,797.3
Төвийн бүс	4,579.5	4,508.9	5,209.8	4,557.2
Төв	1,657.0	1,602.0	1,821.6	1,467.3
Говьсүмбэр	139.7	153.1	170.2	138.0
Сэлэнгэ	569.3	599.0	530.0	595.7
Дорноговь	572.9	518.3	655.3	659.4
Дархан-Уул	138.9	121.5	119.4	123.1
Өмнөговь	530.7	540.5	664.3	400.0
Дундговь	970.9	974.7	1,249.1	1,173.7
Зүүн бүс	2,903.1	2,960.9	3,343.9	3,594.1
Дорнод	540.2	575.5	657.2	827.3
Сүхбаатар	1,070.2	994.8	1,189.1	1,274.5
Хэнтий	1,292.7	1,390.6	1,497.6	1,492.2
Улаанбаатар	166.8	166.2	174.1	166.5
Улаанбаатар	166.8	166.2	174.1	166.5

ХҮСНЭГТ 11. ТОМ МАЛЫН ЗҮЙ БУС ХОРОГДОЛ, бүгд, бүс, аймаг

Бүс, аймаг	2015	2016	2017	2018
	мянган толгой			
Улсын дүн	625.6	1,452.1	888.0	2,635.4
Баруун бүс	90.6	452.3	130.2	706.3
Завхан	33.6	131.2	40.6	181.0
Говь-Алтай	16.2	35.1	10.9	151.2
Баян-Өлгий	5.5	30.9	17.8	71.0
Ховд	17.2	57.1	30.3	175.3
Увс	18.0	198.1	30.6	127.8
Хангайн бүс	356.3	407.1	472.3	1,206.3
Орхон	0.8	0.5	5.4	6.4
Өвөрхангай	64.6	37.8	29.3	352.3
Булган	72.5	58.2	85.4	115.9
Баянхонгор	63.2	120.5	22.4	338.4
Архангай	100.3	147.4	129.5	319.4
Хөвсгөл	54.8	42.6	200.3	73.9
Төвийн бүс	110.8	339.1	184.2	435.8
Төв	61.3	121.6	72.4	221.6
Говьсүмбэр	2.0	14.7	2.9	39.5
Сэлэнгэ	8.2	3.3	69.6	14.6
Дорноговь	14.4	118.0	5.6	18.9
Дархан-Уул	3.7	1.6	19.1	3.7
Өмнөговь	17.3	10.1	11.3	62.0
Дундговь	3.8	69.7	3.4	75.4
Зүүн бүс	65.1	247.2	93.0	271.8
Дорнод	7.1	13.6	9.1	6.6
Сүхбаатар	15.1	185.6	12.9	76.0
Хэнтий	42.9	48.0	70.9	189.2
Улаанбаатар	2.7	6.4	8.3	15.1
Улаанбаатар	2.7	6.4	8.3	15.1